ច្បាប់

ភូមិបាល

១៩៩២

Me Bouyssau de Lopez

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ

លេខ: ១០០ ក្រ

រដ្ឋកម្ពុជា

ឯករាជ្យ សន្តិភាព សេរីភាព សុភមង្គល

ក្រឹត្យ

ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ
នៃ
រដ្ឋកម្ពុជា

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃ រដ្ឋកម្ពុជា
- បានឃើញច្បាប់ ស្ដីពីការរៀបចំរដ្ឋសភា និងក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ នៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ដែលប្រកាសឱ្យប្រើតាមក្រឹត្យលេខ ០៤ ក្រ ចុះថ្ងៃទី ១០ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ ១៩៨២ ។

សំរេច

ប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ភូមិបាល ដែលរដ្ឋសភានៃរដ្ឋកម្ពុជាបានអនុម័តនៅថ្ងៃទី ១០ ខែ សីហា ឆ្នាំ១៩៩២ នាសម័យប្រជុំលើកទី ២៣ នីតិកាលទី ១ ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៣ ខែតុលា ឆ្នាំ១៩៩២
ជ.ក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ
ប្រធាន
ហត្ថលេខា និង ត្រា : ហេង សំរិន

ដើម្បីចម្លងចែក
អគ្គលេខាធិការក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ
ហត្ថលេខា និង ត្រា : ចាន់ វ៉េន

កន្លែងទទួល:

- ខុទ្ទកាល័យគណៈកម្មាធិការកណ្ដាល គណៈបក្សប្រជាជនកម្ពុជា
- ខុទ្ទកាល័យរដ្ឋសភា
- ខុទ្ទកាល័យក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋមន្ត្រី
- គ្រប់ទីស្ដីការរដ្ឋមន្ត្រី និង ស្ថាប័នថ្នាក់ប្រហាក់ប្រហែល
- គ្រប់គណៈកម្មាធិការប្រជាជនខេត្ត ក្រុង
- រដ្ឋកិច្ច
- កាលប្បវត្តិ-ឯកសារ

លេខ: ៩៩ ច.ល
បានចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៤ ខែ តុ. ឆ្នាំ ១៩៩២
ជ.ប្រធានមន្ទីរក្រសួងយុត្តិធម៌
អនុប្រធាន

ឡុង ពារ

រដ្ឋសភា
៙៙៙៙

រដ្ឋកម្ពុជា
ឯករាជ្យ សន្តិភាព សេរីភាព សុភមង្គល
៙៙៙៙៙៙

ច្បាប់ភូមិបាល

៙៙៙៙៙៙

បទប្បញ្ញត្តិទូទៅ

__មាត្រា ១ :__ ដីធ្លីនៃរដ្ឋកម្ពុជាជាសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ ហើយត្រូវបានរដ្ឋគ្រប់គ្រង ទៅតាមឯកភាពទូទាំងប្រទេស ។ រដ្ឋមិនទទួលស្គាល់ដាច់ខាតនូវកម្មសិទ្ធិចាស់លើដីធ្លីមុនឆ្នាំ ១៩៧៩ ។ កម្មសិទ្ធិ និងសិទ្ធិផ្សេងៗ ទៀតលើដីធ្លី ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមអំណាចនៃច្បាប់នេះ ។

__មាត្រា ២ :__ ពលរដ្ឋកម្ពុជាមានសិទ្ធិពេញលេញ ក្នុងការកាន់កាប់ប្រើប្រាស់ដីធ្លី និងមានសិទ្ធិតំណមរតកលើដីធ្លីដែលរដ្ឋប្រគល់ឱ្យសំរាប់រស់នៅ និង ធ្វើអាជីវកម្ម ។

__មាត្រា ៣ :__ រដ្ឋធានាឱ្យអ្នកប្រើប្រាស់ដីធ្លីនូវសិទ្ធិកាន់កាប់ ប្រើប្រាស់ និងទទួលផលស្របច្បាប់ពីដីធ្លី ។

ការប៉ះពាល់ដល់កម្មសិទ្ធិឯកជននៃពលរដ្ឋ ត្រូវហាមឃាត់មិនឱ្យមាន លើកលែងតែប្រយោជន៍សាធារណៈតម្រូវឱ្យធ្វើក្នុងករណីដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ ។ ក្នុងន័យនេះម្ចាស់កម្មសិទ្ធិមានសិទ្ធិទទួលបំណាច់ជាមុនដោយត្រឹមត្រូវ និង សមរម្យ ។

__មាត្រា ៤ :__ រ៉ែ របតិកភ័ណ្ឌ វប្បធម៌ ប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិដែលមាននៅក្នុងដី នៅលើដី នៅបាតសមុទ្រ និងនៅក្រោមបាតសមុទ្រ ជាសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ ។

__មាត្រា ៥ :__ មិនឱ្យមានសិទ្ធិជាឯកជនក្នុងដែនបំរុងរក្សា នេសាទ អាងរំពល់ទឹក ប្រឡាយស្រោចស្រព បរិវេណមណ្ឌលរ៉ែ មណ្ឌលបេតិកភ័ណ្ឌ វប្បធម៌ប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិ វត្តអារាម ទីស្មសាន សាលារៀន លូន និង ទួលសាធារណៈ អគាររបស់រដ្ឋ ដីបំរុង និងដីចំណីសំរាប់ថ្នល់ ដីបំរុង និងដីចំណីសំរាប់ផ្លូវដែក ទន្លេ សមុទ្រ ។

មាតិកាទី I

កម្មសិទ្ធិ លើ អចលនវត្ថុ

ជំពូកទី I

អំពីអចលនវត្ថុ អចលនទ្រព្យ

ផ្នែកទី ១

អំពីប្រភេទ នៃ អចលនទ្រព្យ

__មាត្រា ៦ :__ អចលនវត្ថុ គឺវត្ថុដែលមានស្ថានភាពជាប់នឹងកន្លែងណាមួយ មិនកំរើកពីកំណើតក្តី ពីភ័ព្វវាសនានៃវត្ថុនោះក្តី ឬ វត្ថុទាំងឡាយខ្លះ ដែលដឹកនាំបានតាមកំណើតរបស់វា តែច្បាប់រាប់បញ្ចូលជាអចលនវត្ថុដែរ ហៅថាអចលនវត្ថុតាមសន្មតរបស់ច្បាប់ ។

សិទ្ធិប្រភេទផ្សេងៗទាំងឡាយលើអចលនវត្ថុក៏ចាត់ជាអចលនវត្ថុដែរ ។

__មាត្រា ៧ :__ អចលនវត្ថុពីកំណើត គឺដីធ្លី សំណង់គ្រប់ប្រភេទដែលសង់លើគ្រឹះ ឬ សង់ដោយសសរ និង ស្ពាន សំណង់ទាំងឡាយបើរុះរើទៅនឹងនាំឱ្យខូចខាតអស់មួយចំនួន ។

__មាត្រា ៨ :__ អចលនវត្ថុពីភ័ព្វវាសនានោះ គឺវត្ថុទាំងពួង ទោះបីពីកំណើតយកដឹកនាំបានក៏ដោយក៏ត្រូវទុកជាអចលនវត្ថុដែរ ព្រោះវាជាបរិវារនៃអចលនវត្ថុ វាត្រូវតែនៅជាប់នឹងអចលនវត្ថុជានិច្ចកាល ព្រោះវានោះជារបស់ដែលកើតពីអចលនវត្ថុ ដូចជាផលានុផលនៃរុក្ខជាតិគ្រប់យ៉ាង ដែលមិនទាន់ប្រមូលកាត់ចាកដើម ឬ មិនទាន់ដាច់ចេញពីដី ឬ ដើមឈើដែលកំពុងទ្រទ្រង់នូវផ្លែ ជួនកាលពីព្រោះវានោះជារបស់ចាំបាច់ ឬ មានប្រយោជន៍ក្នុងអាជីវកម្មខាងកសិកម្ម ខាងឧស្សាហកម្ម-

មានការពិជ្ជកម្មដែលមុនិធិ ដូចជាសត្វចិញ្ចឹមយកការ , ចិញ្ចឹមសំរាប់លក់ , សំរាប់ភ្ជួរ , សំរាប់ដឹកនាំ សំរាប់ប្រណាំង , សំរាប់ភ្ជួរ , រាស់ , យន្ត , ឧបករណ៍ , ឧបករណ៍ភ័ណ្ឌ , ប្រដាប់ប្រដា និងសម្ភារៈ ទាំងឡាយ ដី ពូជ និងកូនឈើ ជូនកាលពីព្រោះថាវានោះជារបស់ដែលទើបតែចូលក្នុងនឹងអចលនវត្ថុ ពីកំណើត ដោយប្រការថា ទើបតែនឹងបំបែកវាចេញពីអចលនវត្ថុឲ្យផ្លាស់ទីកន្លែងបាន លុះណាតែ ធ្វើឲ្យវាខូចរបៀបដែលធ្លាប់រៀបចំហើយ ខូចប្រយោជន៍ ខូចសេចក្ដីប្រើ និងខូចលំនៅដែលអចលនវត្ថុ នោះផ្ដល់ឲ្យទ្រទ្រង់មក ដូចយ៉ាង ទចក្ខុទឹក កញ្ចក់ បដិមាករ និងគោមភ្លើង ឬ ភ្ជាប់នឹងជញ្ជាំង ពីដាន និងក្ដារជាន់ដី ។

<u>មាត្រា ៩ :</u> អចលនវត្ថុតាមលក្ខណៈរបស់ច្បាប់ នោះគឺវត្ថុដែលច្បាប់កំណត់ឲ្យនៅក្នុងរបៀបជាអចលនវត្ថុពីកំណើត ទោះបីវាផ្លាស់ទីកន្លែងបាន ។ អចលនវត្ថុទាំងឡាយនោះ គឺ ទូកដែលមានចំណុះ ៣០ តោនឡើងទៅ ផ្ទះដែលមានចំណុះដូចគ្នា និងសិទ្ធិប្រាតិភោគលើអចលនវត្ថុ ។

<u>មាត្រា ១០ :</u> ទ្រព្យជាអចលនវត្ថុ និងសិទ្ធិប្រាតិភោគលើអចលនវត្ថុនោះ ជួនកាលអាចជារបស់ឯកជន ដែលជនតែម្នាក់ ឬ ច្រើននាក់ ដែលមានចំណែករៀងៗខ្លួនលើទ្រព្យតែមួយនោះ ឬ លើសិទ្ធិតែមួយនោះ ដែលនឹងចែកឲ្យបែកគ្នាមិនបានក៏មាន ជួនកាលជារបស់សមូហភាពនៃប្រជាជនមួយក្រុម ឬ ជារបស់ប្រជាជនទាំងអស់ក៏មាន ។

ទ្រព្យប្រភេទទី មួយ "ជាទ្រព្យឯកជន" ត្រូវទុកជាកម្មសិទ្ធិឯកជនផ្ទាល់ខ្លួនម្នាក់ៗ ទ្រព្យប្រភេទទី ពីរ "ជាទ្រព្យសមូហភាព" ត្រូវទុកជាសម្បត្តិសាធារណៈ និងជាសម្បត្តិឯកជន នៃសមូហភាព ។

ក្នុងករណីទាំងឡាយនេះ ឯកជនក្ដី សមូហភាពក្ដី ត្រូវតែមានសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុដូចមាន រាយខាងក្រោមនេះ ឯសិទ្ធិក្រៅពីនេះ ច្បាប់មិនទទួលស្គាល់សោះទេ :-

១_កម្មសិទ្ធិ

២_ភោគៈ

៣_ការអនុញ្ញាតឲ្យដាំដំណាំ

៤_សម្បទាន

៥_ផលុបភោគ

៦_សិទ្ធិប្រើប្រាស់ និង អាស្រ័យនៅ

៧_សេវភាព

៨_ការបញ្ចាំអចលនវត្ថុ

៩_អ៊ីប៉ូតែក

សិទ្ធិស្ដីពីការអនុញ្ញាតឲ្យដាំដំណាំ និងសិទ្ធិសម្បទាន នឹងកំណត់ក្នុងច្បាប់ដោយឡែក ។

<u>មាត្រា ១១ :</u> ផលុបភោគ សិទ្ធិប្រើប្រាស់ និងអាស្រ័យនៅ សេវភាព ទាំងអស់នោះជាប្រការធ្វើឲ្យ សៅហ្មងដល់សិទ្ធិរបស់កម្មសិទ្ធិករ ឲ្យខាតអាស្រ័យផ្ដាច់មុខតែម្នាក់ឯងនូវកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ដោយខ្លួនព្រម-ព្រៀងដោយចេតនាផង ឬ ដោយច្បាប់បង្ខំផង ។ សិទ្ធិទាំង ៣ ខាងលើនេះ មានចែងក្នុងមាតិកាទី III ស្ដីពីអវិយវៈភេទនៃកម្មសិទ្ធិ ដែលមិនមែនជាប្រាតិភោគប្រាតិភោគទេ ។

ការបញ្ចាំអចលនវត្ថុ ចាត់ទុកជាប្រាតិភោគប្រាតិភោគសំរាប់ការធានាសេចក្ដីបង្គាប់ដែល កម្មសិទ្ធិករប្រគល់អចលនវត្ថុជាក់ស្ដែងជាធានានោះ ហើយឲ្យម្ចាស់បំណុលកាន់កាប់ ពីព្រោះតែប្រតិបត្តិ តាមកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួន ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់អ្នកទទួលបញ្ចាំ ។

ផ្នែកទី ២

អំពីទំនាក់ទំនងរវាងអចលនវត្ថុជាមួយម្ចាស់អចលនវត្ថុ

<u>មាត្រា ១២ :</u> ម្ចាស់អចលនវត្ថុដែលច្បាប់ទទួលស្គាល់ មានសិទ្ធិទទួលផលគ្រប់បែបយ៉ាង អំពីអចលនវត្ថុ នោះ មានផលធម្មជាតិ និងផលស៊ីវិល ។

ផលកម្មជាតិ គឺផលិតផល ដែលកើតពីដីធ្លី ឬ សត្វស្រុក សិទ្ធិវន្ត ត្រូវទទួលផលនោះ តាមរូបភាពដើមរបស់វា ។

ផលស៊ីវិល គឺជាផលទុន ធនលាភ និងការប្រាក់ សិទ្ធិវន្ត ត្រូវទទួលផលនោះដោយយក ជាប្រាក់ ។

មាត្រា ១៣ : សាមញ្ញជនទាំងឡាយ អាចចាត់ចែងនូវទ្រព្យ និងសិទ្ធិទាំងឡាយដែលខ្លួនមាន ក្នុងឋានៈខ្លួនជាឯកជនបានដោយសេរី ដោយគ្រាន់តែថា មុននឹងធ្វើកិច្ចការទាំងឡាយ សាមញ្ញជន ត្រូវតែគោរពតាមបទបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ជាធម្មានុរូបផងតែប៉ុណ្ណោះ ។

មាត្រា ១៤ : ដើម្បីគ្រប់គ្រងសម្បត្តិរបស់ខ្លួន សមូហភាពដែលមានសម្បត្តិ ត្រូវចាត់ទុកដូចជាបុគ្គលម្នាក់ ដែរ ទោះបីជានីតិបុគ្គល ដែលត្រូវមានបុគ្គលភាពមួយដែរ ដែលដាច់ដោយឡែកពីបុគ្គលភាព នៃសមាជិកម្នាក់ៗ របស់ខ្លួន ហើយដែលត្រូវជាតំណាងសមាជិកនោះក្នុងការអនុវត្តនូវសិទ្ធិទាំង ឡាយរបស់ខ្លួនផង ។

ដើម្បីគ្រប់គ្រង និង ចាត់ចែងសម្បត្តិខ្លួននោះ ទោះជាសម្បត្តិសាធារណៈក្តី ជា សម្បត្តិឯកជនក្តី សមូហភាពត្រូវប្រតិបត្តិតាមច្បាប់ដោយឡែក ។

មាត្រា ១៥ : ទ្រព្យសម្បត្តិទាំងឡាយណា ដែលផលប្រយោជន៍សង្គមតម្រូវថាត្រូវតែរក្សាទុកតាម រូបភាពដើមរបស់វា ដើម្បីជាគុណប្រយោជន៍ដល់សាធារណៈជនទាំងមូល ទ្រព្យសម្បត្តិទាំងឡាយ នោះ ត្រូវចុះជាសម្បត្តិសាធារណៈនៃសមូហភាពរដ្ឋ ។ ទ្រព្យទាំងនោះបើនៅតែមាន លក្ខណៈដូចពោលខាងលើ អ្នកណាលក់ដូរ ចាយវាយទៅណាមិនបានជាដាច់ខាត ។

មាត្រា ១៦ : ទ្រព្យណាដែលមិនមានប្រយោជន៍ទូទៅដូចពោលមកនោះទេ ហើយដែលអ្នកទាំងពួង ក៏អាចមានគ្រប់គ្រងបានដែរ ទ្រព្យនោះត្រូវចុះជាសម្បត្តិឯកជននៃសមូហភាព ។

មាត្រា ១៧ : ទ្រព្យទាំងឡាយនៃសម្បត្តិសាធារណៈ នៅពេលដែលវាលែងមានប្រយោជន៍សង្គម ហើយ វាក៏ត្រូវប្តូរទៅជាសម្បត្តិឯកជនវិញ តាមវិធានៈច្បាប់ជាធរមាន ឬ សម្រេច ហើយវា លែងនៅជាសម្បត្តិដែលគេលក់ដូរមិនបានទៀតនោះទៀយ ។

មាត្រា ១៨ : ទ្រព្យដែលទំនេរ និងឥតម្ចាស់ ទ្រព្យនៃជនដែលស្លាប់ឥតទាយាទមរតកដែលគេបោះ បង់ចោល ត្រូវបានមកជាសម្បត្តិឯកជននៃរដ្ឋ ។

អចលនវត្ថុឥតចុះបញ្ជី ទោះបីបង្កបង្កើនផលក្តី ឥតបង្កបង្កើនផលក្តី ក្នុងកំណត់ ៥ ឆ្នាំ ត្រូវចាត់ទុកជាសម្បត្តិឯកជននៃរដ្ឋ ។

អចលនវត្ថុចុះបញ្ជី ដែលម្ចាស់អចលនវត្ថុមិនបានបង់ពន្ធ ឬ អាករ ឬ ឈ្នួល តាមកាល និងអាជ្ញាកំណត់របស់វាក្នុងរយៈ ៥ ឆ្នាំ ជាប់ៗ គ្នា និងគ្មានដែលអ្នកទាំងពួងឃើញថាដែលយកក៏ ត្រូវបានមកជាសម្បត្តិឯកជននៃរដ្ឋដែរ ។

ផ្នែកទី II

អំពីកម្មសិទ្ធិ

មាត្រា ១៩ : កម្មសិទ្ធិ គឺជាសិទ្ធិដែលច្បាប់បើកឱ្យអាស្រ័យ ឱ្យចាត់ចែងនូវទ្រព្យណាមួយយ៉ាងផ្តាច់ ការ និងផ្តាច់មុខតែម្នាក់ឯង គឺឱ្យតែយកវត្ថុនោះទៅប្រើប្រាស់ដោយបំពានការដែលខុសនឹងច្បាប់ បានហាមហើយ ។

នឹងអាចទៅជាដីកម្មសិទ្ធិ គឺចំពោះតែដីសំរាប់សង់លំនៅឋាន ។

ចំពោះ ដីសំរាប់សង់លំនៅឋានក្នុងទីប្រជុំជន និង ទីក្រុង ត្រូវកំណត់ក្នុងច្បាប់មួយ ដោយឡែក ។

មាត្រា ២០ : គ្មានជនណាមួយត្រូវគេបង្ខិតឱ្យផ្ទេរនូវទ្រព្យជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបានទេឡើយ ប្រសិនបើការ បង្ខំនោះ មិនមែនជាការចាំបាច់យកមកធ្វើជាសាធារណៈប្រយោជន៍ទេ ហើយនឹងមិនបានបង់សំណង ចិត្តជាមុនដោយត្រឹមត្រូវ និង សមរម្យទេ ។

មាត្រា ២១ : អ្នកមានកម្មសិទ្ធិលើទ្រព្យអ្វីមួយ រមែងមានសិទ្ធិត្រូវបានអ្វីៗ ទាំងរបស់ដែលកើតពីទ្រព្យនោះ និងអ្វីៗ ទាំងអស់ដែលរួមផ្សំជាបរិវារនៃទ្រព្យនោះ ពីកំណើតក្ដី ពីសិប្បនិម្មិតក្ដី សិទ្ធិនេះហៅថា សិទ្ធិដំណុះ ។

ផ្នែកទី ១

អំពីសិទ្ធិដំណុះ ដែលកើតពីវត្ថុ

មាត្រា ២២ : ផលធម្មជាតិដែលកើតអំពីដី ផលស៊ីវិល ផលដែលកើតពីសត្វ ត្រូវបានទៅកម្មសិទ្ធិករ ដោយអំណាចនៃសិទ្ធិដំណុះនេះ ។

មាត្រា ២៣ : ផលដែលកើតពីវត្ថុ នឹងបានទៅកម្មសិទ្ធិករ លុះណាតែផលនេះបានសងថ្លៃការងារ ថ្លៃពូជ ដែលបង្កើតផលបានដើមនោះ ។

ផ្នែកទី ១

អំពីសិទ្ធិដំណុះលើអ្វីដែលជាប់ និងដែលផ្សំគ្នានឹងវត្ថុ

មាត្រា ២៤ : អ្វីៗ ដែលដុះជាប់ និងដែលផ្សំគ្នានឹងវត្ថុណា ត្រូវបានទៅកម្មសិទ្ធិករនៃវត្ថុនោះ ។

មាត្រា ២៥ : កម្មសិទ្ធិលើដី គឺជាកម្មសិទ្ធិទាំងខាងលើ និងទាំងខាងក្រោមដី ។
កម្មសិទ្ធិករអាចធ្វើដំណាំ និងសង់សំណង់នៅលើដី តាមអធ្យាស្រ័យនៃខ្លួនបាន វៀរលែងការណាដែលមានច្បាប់ និង បទបញ្ញាទាំងឡាយហាមឃាត់ ។

កម្មសិទ្ធិករ អាចសង់សំណង់ក្រោមដីនិងជីករូងរករបស់អ្វីដែលកើតក្នុងដី តាមសេចក្ដីប្រាថ្នានៃខ្លួនបាន វៀរលែងការណាដែលមានច្បាប់ និងបទបញ្ញាបានហាមឃាត់ហើយ ។

មាត្រា ២៦ : សំណង់ ដំណាំ និងការងារទាំងឡាយដែលធ្វើលើដី ឬ ក្នុងដី បើគ្មានបង្ហាញអ្វីថាជារបស់អ្នកដទៃទេ ត្រូវសន្មត់ថាជាកម្មសិទ្ធិករ ធ្វើដោយធនធានរបស់ខ្លួន ។

មាត្រា ២៧ : កម្មសិទ្ធិករ នៃដីដែលបានធ្វើសំណង់ និងការងារធ្វើដោយសម្ភារៈដែលមិនមែនជារបស់ខ្លួន ត្រូវចេញថ្លៃសម្ភារៈទាំងនោះឱ្យម្ចាស់គេវិញ ។ កម្មសិទ្ធិករអាចត្រូវទណ្ឌកម្មឱ្យសងជម្ងឺចិត្តផងក៏បាន បើគប្បីឱ្យសង តែម្ចាស់សម្ភារៈមិនមានសិទ្ធិនឹងប្រមូលយករបស់ទាំងនោះវិញទេឡើយ ។

មាត្រា ២៨ : បើដំណាំ សំណង់ និងការងារទាំងពួង ដែលតតិយជនបានសង់ បានធ្វើដោយសម្ភារៈរបស់ខ្លួនហើយ កម្មសិទ្ធិករត្រូវបានសិទ្ធិនឹងទុករបស់ទាំងនោះ ឬ នឹងឱ្យតតិយជននោះ រុះរើនាំយកចេញបាន ។ បើកម្មសិទ្ធិករឱ្យយកដំណាំ និង សំណង់ទាំងនោះចេញ អ្នកដែលបានដាំ បានសង់នោះ ត្រូវនាំយកចេញ ដោយខ្លួនបង់ចាយសោហ៊ុយ និងទារជម្ងឺចិត្តអ្វីមិនបានទេឡើយ ។ តតិយជននោះអាចនឹងត្រូវទណ្ឌកម្មឱ្យចេញសោហ៊ុយ ជម្ងឺចិត្តទៀតផងក៏បាន ប្រសិនបើកិច្ចការនោះបានបណ្ដាលឱ្យមានព្យសនកម្មដល់កម្មសិទ្ធិករនៃដី ។

បើកម្មសិទ្ធិករ ចូលចិត្តទុកដំណាំ និងការងារទាំងឡាយនោះ ជននេះត្រូវចេញថ្លៃសម្ភារៈ និងថ្លៃពលកម្មឱ្យគេ ដោយមិនគិតថាដីនោះអាចនឹងបានកើនថ្លៃឡើងទៀត តិច ឬ ច្រើនយ៉ាងណាទេឡើយ ។
ប៉ុន្តែ បើដំណាំ សំណង់ និងការងារទាំងឡាយដែលតតិយជនធ្វើនោះ ត្រូវតុលាការបានដកហូតហើយ តែមិនដាក់ទណ្ឌកម្មឱ្យតតិយជនសងផលដល់ម្ចាស់ដីវិញទេ ព្រោះតតិយជនធ្វើដោយចេតនា សុចរិតនោះ កម្មសិទ្ធិករមិនអាចនឹងឱ្យគាស់ដំណាំ ឬ រើសំណង់នោះចេញបានទេ ប៉ុន្តែកម្មសិទ្ធិករអាចនឹងជ្រើសរើសដោយចេញថ្លៃសម្ភារៈ និងថ្លៃពលកម្មបាន ឬ ដោយសងប្រាក់ស្មើនឹងថ្លៃដែលដីនោះត្រូវកើនថ្លៃទៀតក៏បាន ។

មាត្រា ២៩ : ដីដែលដុះនៅមាត់ទន្លេ មាត់ស្ទឹង បន្តិចម្ដងៗ យើងនឹងហៅថា ល្បប់ ។
ល្បប់ ត្រូវបានជាប្រយោជន៍នៃកម្មសិទ្ធិករដែលមានដីនៅមាត់ទឹក ដែលនាវា ឬ ក្បូនចេញចូលបាន បណ្ដែតបាន ឬ មិនបាន តែបើចេញចូលបាន បណ្ដែតបាន កម្មសិទ្ធិករត្រូវទុកផ្លូវមាត់ទឹក ឬ ផ្លូវសំរាប់ទាញពួននាវា ឱ្យស្របតាមបទបញ្ញាទាំងឡាយ ។

មាត្រា ៣០ : ល្បប់ដែលជន់នៅតាមទឹកហូរដាច់ពីកំពង់ម្ខាង បន្តិចម្តងៗ ហើយមិនដឹង ទៅជន់នឹងកំពង់ម្ខាង ត្រូវតែបានទៅកម្មសិទ្ធិករនៃកំពង់ដែលជន់ ។ ឯកម្មសិទ្ធិករនៃកំពង់ដែលបាត់ដីដែលទឹកនាំទៅ នោះនឹងមកទាមទារយកដីនោះមិនបានទេ ។

បទបញ្ញត្តិនេះ មិនត្រូវយកទៅអនុវត្តលើល្បប់ក្នុងសមុទ្រ ដែលប្រែប្រួលដោយទឹកសមុទ្រនោះទេ ។

មាត្រា ៣១ : ប្រសិនបើទន្លេ ឬ ស្ទឹង ព្រែក ដែលនាវាចរចេញចូលបានក្តី មិនបានក្តី មានជំនន់ភ្លាមៗ នាំឱ្យធ្លាក់ដីមាត់ទឹកមួយកន្លែងធំចំណាំបាន ហើយនាំទៅភ្ជាប់នឹងដីខាងក្រោមខ្សែទឹក ឬ នឹងត្រើយម្ខាង កម្មសិទ្ធិករដែលធ្លាក់ដី នោះនឹងទាមទារយកដីខ្លួនវិញបាន តែត្រូវតែឱ្យប្តឹងទាមទារក្នុងឆ្នាំនោះ បើរំលងមួយឆ្នាំទៅ បណ្តឹងទាមទារនោះមិនត្រូវទទួលទៀយ លើកលែងតែកម្មសិទ្ធិករនៃដីដែលមានល្បប់ជន់នោះ មិនទាន់បានកាន់កាប់នៅឡើយ ។

មាត្រា ៣២ : កោះធំ កោះតូចទាំងឡាយ ដីដែលជន់ក្នុងផ្ទៃទន្លេ ឬ ស្ទឹង ព្រែក ដែលនាវាអាចជិះ អាចបណ្តែតនាវា ក្បូនបាន ត្រូវតែបានមករដ្ឋ តាមបទបញ្ញត្តិដែលមានជាធរមាន ។

មាត្រា ៣៣ : កោះធំ កោះតូចទាំងឡាយ និងដីដែលជន់ក្នុងស្ទឹង ព្រែកមិនជាទីជិះ បណ្តែតនាវា ក្បូនទេ ត្រូវតែបានទៅកម្មសិទ្ធិករ ដែលមានដីនៅនឹងមាត់ស្ទឹង មាត់ព្រែកខាងកោះជន់នោះ បើកោះមិនជន់ផ្តុំទៅម្ខាងទេ នោះត្រូវបានទៅកម្មសិទ្ធិករដែលមានដីនៅត្រើយទាំងពីរខាង យកតាមបន្ទាត់ដែលគេសន្មត់ថា ពុះពាក់កណ្តាលស្ទឹងជាប្រមាណ ។

មាត្រា ៣៤ : ប្រសិនបើស្ទឹង ឬ ទន្លេណាមួយបែកផ្លូវថ្មី កាត់ និងឡោមដីជារបស់កម្មសិទ្ធិករណាម្នាក់ដែលនៅមាត់ទឹក ឱ្យទៅជាកោះ កម្មសិទ្ធិករនោះនៅតែមានកម្មសិទ្ធិលើដីដែលដាច់នោះដែល ទោះបីកោះដែលជន់ថ្មីនោះនៅក្នុងទន្លេ ស្ទឹង ជាទីដែលនាវាចរជិះបាន ក្បូនបណ្តែតបានក្តី ។

មាត្រា ៣៥ : ប្រសិនបើទន្លេ ស្ទឹង ឬ ព្រែកណាមួយជាទីដែលនាវាចរជិះបាន ក្បូនបណ្តែតបាន ហើយបែកមានផ្លូវថ្មី ចោលផ្លូវចាស់ទៅ កម្មសិទ្ធិករនៅមាត់ទឹកទាំងឡាយនោះអាចនឹងយកផ្លូវចាស់ដែលគេហៅថានោះបាន ម្នាក់ៗត្រូវតែបានតាមសិទ្ធិរបស់ខ្លួន រហូតដល់បន្ទាត់ដែលប្រមាណថា ពុះពាក់កណ្តាលស្ទឹងនោះ ។ ថ្លៃដីនៃផ្លូវចាស់នោះ ត្រូវតែលការបេក្ខ ក្រុម ទីនោះ តាំងអាជ្ញាកណ្តាលឱ្យទៅពិនិត្យកាត់ថ្លៃ តាមសេចក្តីស្នើរបស់ម្ចាស់ដើម ឬ ពីរាជការដែលមានប្រយោជន៍នឹងទីនោះ ។

បើកម្មសិទ្ធិករនៅមាត់ទឹកនោះ មិនចង់បានដីនោះតាមថ្លៃដែលអាជ្ញាកណ្តាលកាត់ទេ រដ្ឋអំណាចត្រូវចាត់ចែងផ្លូវចាស់នោះឱ្យលក់ដោយការដេញថ្លៃ ។ ថ្លៃដែលបានមកពីលក់ដីនោះ ត្រូវចែកទៅឱ្យកម្មសិទ្ធិករដែលមានដីដាច់ទៅនោះតាមសមាមាត្រនៃដីដែលខូចខាតរៀងៗខ្លួនម្នាក់ៗ ។

ជំពូកទី III

អំពីកម្មសិទ្ធិរួមគ្នា ឬ សហកម្មសិទ្ធិ

មាត្រា ៣៦ : សហកម្មសិទ្ធិករទាំងឡាយអាចនឹងប្រើប្រាស់ជាមួយគ្នា នូវសិទ្ធិជាកម្មសិទ្ធិករលើទ្រព្យណាមួយបាន ម្នាក់ៗមានមួយចំណែក គិតតាមចំនួន តែមិនគិតតាមសម្ភារៈទេ ហេតុនេះហើយទាំងនោះឈ្មោះថា មានភាពនៃអវិភាជកម្ម "គឺភាពដែលចែកគ្នាមិនដាច់" ។

មាត្រា ៣៧ : ចំណែកនីមួយៗ ត្រូវតែសន្មត់ថាស្មើគ្នា ។

សហកម្មសិទ្ធិករម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិ និង បន្ទុកជាកម្មសិទ្ធិករ លើការចំណែករបស់ខ្លួនដែលអាចនឹងលក់ដូរ ឬ បញ្ចាំបាន ហើយម្ចាស់បំណុលអាចប្តឹងឱ្យរឹបអូសចំណែកនោះបាន ដើម្បីសងបំណុលខ្លួន ។

មាត្រា ៣៨ : សហកម្មសិទ្ធិករ គ្រប់គ្រងនូវរបស់នោះជាមួយគ្នា ហើយដែលរកែតាមការឯកភាពនៃសេចក្ដី ព្រមព្រៀងគ្នាផ្សេងពីនេះទៅវិញ ។

ប្រសិនបើមតិភាគច្រើន មិនបានសំរេចផ្សេងពីនេះទេ សហកម្មសិទ្ធិករម្នាក់ៗ ក្នុងបណ្ដា សហកម្មសិទ្ធិករទាំងឡាយនោះ ត្រូវមាននាទី និងធ្វើនូវកិច្ចការគ្រប់គ្រងធម្មតាដូចជាជួសជុល ថែទាំ និង ការពារជាដើម ។ ការទាំងឡាយណាដែលលើសពីនេះទៅទៀត ដូចជា ផ្លាស់ប្ដូរ និងជួសជុលធំដុំជាដើម សហកម្មសិទ្ធិករអាចនឹងសំរេចបានលុះណាតែភាគច្រើននៃសហ - កម្មសិទ្ធិករលើសពីកន្លះនៃចំណែករៀងៗខ្លួន ឬក៏ជួយមកបានដាក់ក្ដោបរបស់នោះព្រម ព្រៀងផង ។

មាត្រា ៣៩ : សហកម្មសិទ្ធិករម្នាក់ៗ អាចប្រើប្រាស់ របស់ទាំងប្រយោជន៍រួមបាន ។ ម្នាក់ៗ ត្រូវអាស្រ័យ និងប្រើប្រាស់នូវរបស់នោះត្រឹមត្រូវដែលប្រាប់នឹងសិទ្ធិនៃអ្នកឯទៀត ។

ចោះនឹងលក់ដូរ និងបញ្ចាំនូវសិទ្ធិប្រយោជន៍ ឬ ផ្លាស់ប្ដូរទម្រង់ការ ដែលត្រូវប្រើ ប្រាស់របស់នោះរាល់ៗ សហកម្មសិទ្ធិករទាំងអស់ ត្រូវព្រមព្រៀងធ្វើទាំងអស់គ្នាទើបបាន ហើយ ដែលដែលការពារដែលអ្នកទាំងអស់នៃព្រមព្រៀងគ្នាជាឯកច្ឆ័ន្ទ លើកលែងតែមានដំរូវការផ្សេងនេះទៅ វិញ ។

មាត្រា ៤០ : សោហ៊ុយចំណាយការគ្រប់គ្រង ពន្ធដា និងបន្ទុកឯទៀតដែលកើតពីសហកម្មសិទ្ធិករ ឬ ដែលធ្លាក់មកលើរបស់នោះ ត្រូវសហកម្មសិទ្ធិករចេញតាមសមាមាត្រនៃចំណែករៀងៗខ្លួន លើកលែងតែមានសេចក្ដីសំរេចផ្សេងដែលស្របនឹងបញ្ញត្តិនេះ ។

បើផលទាំងឡាយបានមកពីចំណែកនេះ អ្នកនោះត្រូវបានទទួលអ្នកឯទៀតតាមសមាមាត្រ ដូចគ្នា ។

មាត្រា ៤១ : កម្មសិទ្ធិករម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិនឹងបង្ខំឱ្យចែកចំណែក បើគ្មានកិច្ចសន្យាថា ត្រូវនៅក្នុងសហកម្មសិទ្ធិទេ ឬ បើវត្ថុនោះមិនបំរុងទុកដើម្បីរយៈពេលយូរជាមួយជានិរន្តរ៍ទេ ។

មាត្រា ៤២ : ផលការីទាំងឡាយ មិនអាចនឹងបង្ខំឱ្យគេរក្សាទុកក្នុង "សហកម្មសិទ្ធិ" បានទេ ហើយ សហកម្មសិទ្ធិករម្នាក់ៗ អាចនាំអោយចែកចំណែកគ្នាតាមចំនួនជានិរន្តរ៍ ។

សហកម្មសិទ្ធិករ អាចនឹងចប់ចំណែកទាំងអស់ឱ្យនៅក្នុងសហកម្មសិទ្ធិ ក្នុងរយៈពេលណាមួយ តែ មិនឱ្យហួសពី ៥ ឆ្នាំ ក៏ការដែលដែលព្រមព្រៀងកិច្ចសន្យាថ្មីទៀតទើបបាន ។

មាត្រា ៤៣ : សហកម្មសិទ្ធិករ ត្រូវធ្វើមានទៀតហើយ កាលបើវត្ថុនោះត្រូវចែកគ្នាតាមរូបផ្សេង ពីតាមលក្ខខណ្ឌទាំងអស់គ្នា ឬ លក់ឡាយឡុង ហើយចែកថ្លៃគ្នា ឬ មួយក៏ផ្នែកណាម្នាក់ ឬ ច្រើន នាក់ទទួលយកនូវចំណែកអ្នកឯទៀតតែម្ដង ។

បើសហកម្មសិទ្ធិករ មិនព្រមព្រៀងគ្នាពីរបៀបចែកចែកនោះទេ អ្នកទាំងនោះត្រូវ ប្ដឹងឱ្យតុលាការបង្គាប់ឱ្យចែកវត្ថុនោះ តាមរូបផ្សេងរបស់វា បើវត្ថុនោះមិនអាចចែកគ្នាបានទេ ព្រោះវានាំឱ្យខូចគុណតម្លៃច្រើន ត្រូវដែលឱ្យតុលាការបង្គាប់ឱ្យលក់ឡាយឡុងក៏បាន រឺឱ្យសហកម្ម- សិទ្ធិករផងគ្នាក៏បាន ។

មាត្រា ៤៤ : ផ្ទាល់ក្រៅ ភាគសហកម្មសិទ្ធិ ដែលត្រូវនៅរហូតជានិច្ច និងមិនអស់ទៅដោយ សារការចែកចែកនោះ គឺវត្ថុដូចមានខាងក្រោម :-

១_ដី និងជញ្ជាំងទាំងឡាយ ដែលត្រូវជាបំពាក់នោះ

២_ភាគដី ដែលជាផ្លូវចេញចូលទាំងឡាយ ដូចជាផ្លូវថ្នល់ ផ្លូវទឹកជាដើម ។ល។

ជំពូកទី ៤

អំពីអនុសិទ្ធិភាព "របស់កណ្ដាល"

មាត្រា ៤៥ : ពាក្យថា "សហកម្មសិទ្ធិ" នេះ បើនិយាយពីកំផែង ឬ ជញ្ជាំង ហៅថា អនុសិទ្ធិភាព ។

ផ្នែកទី ១

អំពីជញ្ជាំងអត្យសិទ្ធិ

មាត្រា ៤៦ : ការជួសជុល និងការធ្វើជញ្ជាំងអត្យសិទ្ធិណាមួយឡើងវិញ ជាភារៈ នៃអ្នកទាំងឡាយដែលមានសិទ្ធិលើរបស់នោះ តាមសមាមាត្រនៃសិទ្ធិរបស់ខ្លួនម្នាក់ៗ ។

សហកម្មសិទ្ធិករទាំងពួង ការបោះបង់អត្យសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ហើយអាចរួចផុតជួយជួសជុល ឬ ធ្វើឡើងវិញនូវជញ្ជាំងនោះបាន ឱ្យតែជញ្ជាំងអត្យសិទ្ធិនោះ ដែលទ្រទ្រង់នូវផ្ទះរបស់ខ្លួនទេ ។

មាត្រា ៤៧ : សហកម្មសិទ្ធិករម្នាក់ៗ មិនអាចចោះជញ្ជាំងអត្យសិទ្ធិ ឬ ធ្វើអ្វីជាប់នឹងផ្នែកនៃជញ្ជាំងនោះ ដោយម្ចាស់ម្ខាងមិនព្រមបានទេ ឬ ថាបើម្ចាស់ម្ខាងទៀតមិនព្រម ហើយខ្លួនក៏មិនបានប្តឹងសុំឱ្យអ្នកជំនាញដែលជាអាជ្ញាកណ្តាលទៅពិនិត្យសំរេច ចាត់ការជាចាំបាច់សិន ដើម្បីកុំឱ្យការងាររបស់ខ្លួន ប៉ះពាល់សិទ្ធិរបស់គេនោះក៏មិនបានដែរ ។

មាត្រា ៤៨ : កម្មសិទ្ធិករទាំងពួងដែលកៀកជញ្ជាំងណាមួយ អាចធ្វើជញ្ជាំងនោះឱ្យជារបស់អត្យសិទ្ធិទាំងអស់ ឬ ខ្លះ ដោយសងទៅកម្មសិទ្ធិករនៃជញ្ជាំងនោះនូវថ្លៃពាក់កណ្តាល ឬ ថ្លៃភាគជញ្ជាំងដែលខ្លួនចង់ឱ្យទៅជារបស់អត្យសិទ្ធិ និងថ្លៃដីដែលសង់ជញ្ជាំងនោះផង ។

មាត្រា ៤៩ : សហកម្មសិទ្ធិករអាចសង់ភ្ជាប់នឹងជញ្ជាំងអត្យសិទ្ធិបាន ហើយដាក់ធ្នឹម ឬ ធ្នល់ឱ្យជិតពេញកំរាស់ជញ្ជាំង ដោយទុកឱ្យសល់តែ ៤ សង់ទីម៉ែត្របាន តែការនេះមិនត្រូវធ្វើឱ្យខូចដល់សិទ្ធិនៃអ្នកម្ខាងទៀតឡើយ ប្រសិនបើអ្នកម្ខាងនោះអាចសង់ពីម្ខាងប្រឆាំងដែលផ្ទាល់ជាមួយគ្នានោះមកវិញដែរ អ្នកម្ខាងនោះនឹងបង្គាប់ឱ្យដាក់ធ្នឹម ឬ ធ្នល់ នោះបន្ថយមកត្រឹមពាក់កណ្តាលជញ្ជាំងនោះវិញក៏បាន ។

មាត្រា ៥០ : សហកម្មសិទ្ធិករណាមួយអាចនឹងលើកជញ្ជាំងអត្យសិទ្ធិ ឱ្យខ្ពស់ឡើងទៀតបាន តែអ្នកនោះត្រូវចេញថ្លៃការងារ និងសោហ៊ុយថ្លៃថ្មី និងថ្លៃថែទាំជញ្ជាំង ដែលហួសកំរិតដើមនោះតែម្នាក់ឯង មួយទៀតត្រូវចេញសំណងការខូចខាតដែលបណ្តាលមកពីមានសំណង់ខ្ពស់ហួសទៅលើនោះ និងឱ្យសមតាមតម្លៃផង ។

មាត្រា ៥១ : បើជញ្ជាំងអត្យសិទ្ធិមិនមាំ មិនអាចទ្រទ្រង់ទំងន់នៃការលើកទៅលើនោះបានទេ អ្នកដែលចង់ធ្វើឱ្យខ្ពស់ឡើងទៅលើទៀតនោះ ត្រូវរុះរើធ្វើជាថ្មីទាំងអស់ឡើងវិញ ។ ការចាយបង់ទាំងប៉ុន្មាន ត្រូវទៅលើខ្លួន ។ ឯកំរាស់ជញ្ជាំងដែលត្រូវធ្វើលើសពីកំរាស់ដើម ត្រូវសង់ដាក់លើដីម្ខាងខ្លួន ។

មាត្រា ៥២ : អ្នកម្ខាងដែលមិនបានជួយលើកឱ្យខ្ពស់ឡើងទេនោះ បើត្រូវការនឹងយកសំណង់នោះទុកជារបស់អត្យសិទ្ធិនៃខ្លួនដែរ ត្រូវចេញថ្លៃសំណង់ពាក់កណ្តាល និងថ្លៃដីដែលចូលទៅក្នុងកំរាស់ជញ្ជាំងលើសពីកំរាស់ដើមនោះ ឱ្យគេទើបបាន ។

ផ្នែកទី ២

អំពីស្នាមភ្លោះ របង ភ្លឺអត្យសិទ្ធិ

មាត្រា ៥៣ : គំរែងអត្យសិទ្ធិ ទោះជាស្នាមភ្លោះក្តី ទោះជារបងក្តី ទោះជាភ្លឺក្តី ត្រូវម្ចាស់គំរែងរួមនោះចេញសោហ៊ុយថែទាំរួមគ្នា តែបើសហកម្មសិទ្ធិករណាម្នាក់មិនចង់ចេញសោហ៊ុយថែទាំនោះទេ សហកម្មសិទ្ធិករនោះអាចមិនចេញបាន ដោយលះបង់អត្យសិទ្ធិរបស់ខ្លួនចោលតែប៉ុណ្ណោះ ។

ប៉ុន្តែ បើស្នាមភ្លោះ ឬ ភ្លឺនោះជាទីសំរាប់បង្ហូរទឹកជាធម្មតាទៅហើយ សហកម្មសិទ្ធិករនឹងលះបង់អត្យសិទ្ធិរបស់ខ្លួនមិនបានទេ ។

មាត្រា ៥៤ : កម្មសិទ្ធិករដែលមានដីជាប់នឹងស្នាមរបង ឬ ក្ដីរបាំងណាមួយដែលមិនជារបស់អ្នកសិទ្ធិទេ នឹងបង្ខំម្ចាស់ស្នាមរបង ម្ចាស់របង ម្ចាស់ក្ដីនោះឱ្យព្រមដាក់ខ្លួនស្នាមរបង របង ឬ ក្ដីនោះជារបស់អ្នកសិទ្ធិឱ្យខ្លួនពុំបានទេឡើយ ។

មាត្រា ៥៥ : សហកម្មសិទ្ធិករម្នាក់ ក្នុងបណ្ដាសហកម្មសិទ្ធិករទាំងឡាយអាចនឹងរុះរើរបងព្រំប្រទល់ដីខ្លួនចេញបាន ដែលត្រូវធ្វើផ្ទាំងព្រំប្រទល់ខ្លួននោះឡើងវិញ ។

បើស្នាមរបង ឬ ក្ដីអ្នកសិទ្ធិនោះគ្រាន់តែដាក់កំណត់ទេ សហកម្មសិទ្ធិករនោះអាចធ្វើដូចខាងលើនេះបានដែរ ។

ជំពូកទី ៩

អំពីទ្រព្យវត្ថុ

មាត្រា ៥៦ : ទ្រព្យវត្ថុជាទ្រព្យរបស់ពុទ្ធមាមកៈ ចំពោះតើងវត្ថុទាំងអស់នោះ ។ ទ្រព្យនេះនឹងលក់ដូរ ចាយវាយម៉្យាងណាក៏បានទេឡើយ ហើយមិនអាចកំណត់អាយុកាលផង ។

មាត្រា ៥៧ : ទ្រព្យវត្ថុនិងផល ឬ ប្រវាស់បាន ដែលចូលនៅដែលកើតមកពីផល ឬ ប្រវាស់នេះ ត្រូវទុកសម្រាប់ដែលកិច្ចការក្នុងសាសនាប៉ុណ្ណោះ ។

មាត្រា ៥៨ : ការគ្រប់គ្រងនូវទ្រព្យវត្ថុជាការរបស់សហគមន៍ពុទ្ធមាមកៈទាំងអស់គ្នា ។ អ្នកទាំងនោះអាចចាត់អាចារ្យ ឬ តំណាងម្នាក់ឱ្យមានសិទ្ធិក្ដីក្ដាំងអំណាចការបានទៅទៀតជាដែលមានរឿងក្ដីពីទ្រព្យនេះ ។

ជំពូកទី ១០

អំពីលក្ខណ្ឌនូវកម្មសិទ្ធិនិងអំពីការផ្ទេរនូវកម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុ

មាត្រា ៥៩ : ជនម្នាក់ៗ អាចបានកម្មសិទ្ធិ ហើយអាចផ្ទេរកម្មសិទ្ធិឱ្យជនម្នាក់ទៀតតាមបន្តកម្ម និងតាមកិច្ចសន្យាផ្សេងៗ ។ ម៉្យាងទៀតគេអាចធ្វើភោគៈឱ្យទៅជាកម្មសិទ្ធិបានតាមការបង្គ្រប់ភាពប្រាំឆ្នាំ ហើយដែលត្រូវចុះក្នុងបញ្ជីទៅចុះកម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុផងហើយ ។

មាត្រា ៦០ : ក្នុងរឿងអចលនវត្ថុ លិខិតដែលផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ ឬ ភោគៈ និងសិទ្ធិប្រត្យក្ស នឹងទុកជាត្រឹមត្រូវចំពោះអតិយជនបានលុះណាតែលិខិតនោះមានរូបបត្តយថាត្រូវ និងមានចុះបញ្ជីអចលនវត្ថុទៀតផង ។

មាតិកាទី ៣

អំពីភោគៈ

មាត្រា ៦១ : ដែលហៅថាភោគៈ នោះគឺជាស្ថានភាពការណ៍មួយដែលមានន័យថា កិរិយាកាន់កាប់នូវវត្ថុមួយយ៉ាងផ្ទាល់មុខដែលជង និង បំពេញចំពោះវត្ថុនោះ នូវកិច្ចការទាំងឡាយដូចដែលកម្មសិទ្ធិករ បានធ្វើពេញទំហំដែរ ។

មាត្រា ៦២ : នាកាលណាគេបាន កាន់កាប់នូវភោគៈនោះ ដោយសន្តិវិធីពិតប្រាកដ ពុំឱ្យមានកាន់កាប់ដោយសុចរិត ឱ្យដឹងឮជា សាធារណៈជន អតរាក់យាន និងអព្រលាំដេ ភោគៈនោះនឹងត្រូវបានគេឱ្យមានអានុភាពចំពោះច្បាប់បាន ។

មាត្រា ៦៣ : ភោគៈដែលគេបានមកដោយវិធីហិង្សា មិនទុកជាភោគៈត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ទេឡើយ ។ តែប៉ុន្តែបើកាលណាគេប្រើវិធីហិង្សាក្នុងពេលមានអតិយជនអស់សិទ្ធិសោះមកផ្ដើមនោះ វិធីហិង្សានេះគ្មានឥទ្ធិពលអ្វីទៅលើភោគៈ ដែលគេបានដោយសន្តិភាពតាំងពីដើមមកនោះទេ ។

មាត្រា ៦៤ : គេរាប់ត្រូវកាន់កាប់ដោយសុចរិត កឹដារគេរកឃើញមិនដឹងថាអតិយជនណាមានសិទ្ធិលើវត្ថុដែលខ្លួនកំពុងកាន់កាប់នោះទេ ។

មាត្រា ៦៥ : ទោះបីត្រូវកាន់កាប់វត្ថុនោះជាសាធារណៈ គឺថាទោះបីនោះកាន់កាប់ដោយលាក់បិទបាំងទេ អ្នកទាំងពួងដែលត្រូវចង់តវ៉ាអំពីសិទ្ធិរបស់ខ្លួនលើវត្ថុនោះ នឹងបានដឹងឮឃើញមិនខាន ។

មាត្រា ៦៦ : ចំពោះទ្រព្យអចលនវត្ថុ សេចក្តីដែលទុកជាប្រកាសឱ្យអ្នកផងទាំងពួងដឹងឮនោះ គឺ :
១_ទោះបីបានប្តឹងសុំកាន់កាប់ដល់ប្រធានឃុំ សង្កាត់ ជាទីតាំងនៃអចលនវត្ថុនោះ
២_ទោះបីបានបង់ពន្ធដីជាទៀងទាត់ ។

មាត្រា ៦៧ : បណ្តឹងនោះត្រូវប្រាប់ឈ្មោះម្ចាស់ដី ប្រវែងដី និងព្រំប្រទល់ដី ។ ប្រធានឃុំ សង្កាត់ ត្រូវចម្លងសេចក្តីនោះទាំងអស់ចុះក្នុងសៀវភៅចំរាប់កត់សិទ្ធិតបញ្ជាក់ ហើយចុះហត្ថលេខាផង បើដីនោះមានគេចុះក្នុងបញ្ជីអចលនវត្ថុរួចហើយ ទោះបីមិនអាចប្តឹងដូច្នោះបានទៀយ ។

មាត្រា ៦៨ : ទោះបីត្រូវកាន់កាប់ដោយថេរភាពៈជានិរន្តរ៍ គឺថាត្រូវធ្វើនូវកិច្ចការទាំងពួងតាមធម្មតាជាប្រក្រតី ពុំមែនបង់ចោលឱ្យមានចន្លោះកាលដែលមិនត្រូវចោលទៀយ ហើយដែលឃើញនឹងធ្វើការនៃវត្ថុនោះទៅវិញផង ។

មាត្រា ៦៩ : ការទុកអចលនវត្ថុឱ្យនៅទំនេរខ្លះ និងទុកជាបានកាន់កាប់ជាប់ ឬ មិនជាប់នោះ ស្រេចលើយោបល់តុលាការ ។ តុលាការត្រូវសង្កេតតាមប្រភេទនៃវត្ថុ បើឃើញយ៉ាងណា ត្រូវអធិប្បាយហេតុយ៉ាងនោះក្នុងសាលក្រម ។

មាត្រា ៧០ : ការដែលទុកដី វាល ពាល ឱ្យមានដីរដាក់នោះ នឹងទុកជាមិនបង់ចោលពុំទាន់បាន ។ កិរិយាកាន់កាប់នូវអវាគះ តាមកាលសម័យនិងពន្ធដូច្នេះ ក៏ឈ្មោះថាបានកាន់កាប់ជានិច្ចហើយ ។

មាត្រា ៧១ : ទោះបីត្រូវកាន់កាប់អវាគះដោយត្រឹមត្រូវ គឺថាទោះបីនោះកាន់កាប់ដោយខ្លួនឯងក្តី ទោះឱ្យអ្នកដទៃជួលឱ្យក្តី ត្រូវកាន់កាប់ឱ្យឃើញថា ការនោះប្រាកដជាដើមខ្លួន ក្នុងពេលទៅខ្លួនជាទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ ត្រូវឱ្យឃើញថា ការដែលធ្វើនោះ គឺធ្វើដោយសិទ្ធិណាមួយផ្សេងពីទៅវិញ ។

មាត្រា ៧២ : ទោះកន្លងនៃអ្នកណា អ្នកនោះត្រូវសន្មត់ថាជាទោះបីដោយគម្មានរូប ឈ្មោះណាប្រកាន់ថា សិទ្ធិនៃទោះនោះ ដោយប្រការយ៉ាងណាៗ ឈ្មោះនោះត្រូវតែកស្រនៃសិទ្ធិរបស់ខ្លួនមកជាបន្ទាល់ ។

មាត្រា ៧៣ : ទោះបីអាចនឹងផ្ទេរនូវសិទ្ធិរបស់ខ្លួនខ្លះ ឬ ទាំងអស់ឱ្យទៅអ្នកដទៃតាមសន្តិកម្មមានបណ្តាំបាន ឬ តាមកិច្ចសន្យាក៏បាន ។
សិទ្ធិតផ្ទេរនូវទោះនោះ ត្រូវធ្វើតាមរូបមន្តយថាភូត ។

មាត្រា ៧៤ : ក្នុងទ្រព្យអចលនវត្ថុ បើទោះបីណាមានដីមួយកន្លែងដោយសន្តិភាព ដោយសុចរិត មានផ្សាយជាសាធារណៈ តាំងពីពេលកំណត់ ៥ ឆ្នាំ ជាប់ៗគ្នា ហើយដីនោះជាដីទំនេរគ្មានក្នុងបញ្ជីការពារប្រើក្តីសង្រ្គាមរបស់អ្នកណាទេ ទោះបីនោះត្រូវទៅជាកម្មសិទ្ធិករនៃដីនោះដោយគម្មានរូប ។

មាត្រា ៧៥ : សិទ្ធិនៃទោះបីអចលនវត្ថុ នឹងទៅជាសិទ្ធិកម្មសិទ្ធិក្រោយពេលដែលអចលនវត្ថុនោះ បានចុះបញ្ជីការកម្មសិទ្ធិរួចហើយ ។

មាត្រា ៧៦ : ដីទាំងឡាយដែលទោះបីបានបង់ចោលក្នុងរវាង ៣ ឆ្នាំជាប់ៗគ្នា ត្រូវធ្លាក់ទៅជាសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ ។

មាតិកាទី III

ពីអនុភោគ និងកម្មសិទ្ធិ

មាត្រា ៧៧ : • វត្ថុណាជាកម្មសិទ្ធិនៃជនម្នាក់ ហើយបានទៅជនម្នាក់ទៀត អាស្រ័យផលវត្ថុនោះ ឈ្មោះថាមានអនុភោគ ។
សិទ្ធិដែលនៅលើអនុភោគនោះ ហើយដែលបានមកកម្មសិទ្ធិករហៅថាអសារកម្មសិទ្ធិ ។

ជំពូកទី ៤

អំពីផលុបភោគ

មាត្រា ៧៨ : ផលុបភោគ គឺការអាស្រ័យនូវផលនៃអចលនវត្ថុណាមួយដែលជាកម្មសិទ្ធិនៃអ្នកដទៃ មានកំណត់កាលដែលមិនឲ្យលើសពីអាយុនៃអ្នកបានសិទ្ធិអាស្រ័យផលនោះឡើយ ។

មាត្រា ៧៩ : ផលុបភោគកើតមកពីច្បាប់ក៏មាន កើតមកពីការព្រមព្រៀងក៏មាន ។ ផលុបភោគនេះអាចកើតឡើងតាមកំណត់កាលក៏បាន មានកំណត់កាលក៏បាន ឬ មានកំណត់ថាវត្ថុដល់ថ្ងៃណាដែលបានសំរេចនូវលក្ខខ័ណ្ឌណាមួយក៏បាន ។

កិច្ចសន្យាអំពីផលុបភោគ នឹងយកជាការបាន លុះត្រាតែធ្វើជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ត្រូវធ្វើជាលិខិត តាមរូបមន្តដូចមានចែងខាងលើ ។ លិខិតនេះនឹងយកជាការបាន ចំពោះអ្នកដទៃបាន តែក្រោយពេលដែលលិខិតនេះបានចុះក្នុងសៀវភៅចុះបញ្ជីអចលនវត្ថុ ឬ សៀវភៅចុះភោគអចលនវត្ថុហើយ ។ ចំពោះតែកិច្ចសន្យាដែលទាក់ទងនឹងអចលនវត្ថុជាកម្មសិទ្ធិ ។

វគ្គទី ១

អំពីសិទ្ធិ ផលុបភោគី

មាត្រា ៨០ : ផលុបភោគី មានសិទ្ធិអាស្រ័យនូវផលានុផលទាំងពួង ទោះជាផលធម្មជាតិក្ដី ទោះជាផលស៊ីវិលក្ដី ដែលកើតពីអចលនវត្ថុដែលខ្លួនបានផលុបភោគនោះ ។

មាត្រា ៨១ : ផលានុផលធម្មជាតិណាដែលនៅលើដីក្នុងវេលាដែលបើកឲ្យស៊ីផល ផលានុផលនោះត្រូវបានទៅផលុបភោគី ។ ផលានុផលធម្មជាតិណាដែលនៅជាប់ក្នុងវេលាដែលត្រូវផុតសិទ្ធិស៊ីផល ផលានុផលនោះត្រូវបានទៅអាសារកម្មសិទ្ធិករនៃដី ។ ឯការភ្ជួររាស់សាបព្រោះ ស្ទូងជាដើមនោះ បើបានធ្វើហើយមិនត្រូវឲ្យគិតយកថ្លៃអំពីគ្នាទេ ។ ប៉ុន្តែបើមានអ្នកណាជួល ឬ ប្រវាស់ដី ក៏មិនបានត្រូវឲ្យអ្នកនេះខូចប្រយោជន៍ដែលគួរបានក្នុងវេលាដាក់ឲ្យស៊ីផលក្ដី ក្នុងវេលាអស់សិទ្ធិស៊ីផលក្ដី ។

មាត្រា ៨២ : ឯផលស៊ីវិល ត្រូវបានទៅផលុបភោគី តាមរយៈពេលនៃរយៈវេលាផលុបភោគ ។

មាត្រា ៨៣ : ផលុបភោគីនឹងអាស្រ័យនូវផលនៃអចលនវត្ថុនោះដោយខ្លួនឯង ឬ នឹងជួលឲ្យទៅអ្នកដទៃ ឬ ផ្ទេរនូវសិទ្ធិនោះឲ្យទៅអ្នកដទៃដោយយកថ្លៃ ឬ ឥតយកថ្លៃក៏បាន ។

បើជួល ឬ ប្រវាស់ កិច្ចសន្យាមិនត្រូវកំណត់ឲ្យហួសពី ៣ ឆ្នាំ ។ បើចង់ជួល ឬ ប្រវាស់បន្ត កិច្ចសន្យាថ្មីនេះត្រូវធ្វើមុនមួយឆ្នាំនៃថ្ងៃអស់សិទ្ធិ ។

មាត្រា ៨៤ : ផលុបភោគី ត្រូវបានអាស្រ័យផលដីដែលជំនើន ដោយលូតបន្ថែមលើដីដែលខ្លួនបានផលុបភោគនោះដែរ ។

មាត្រា ៨៥ : ផលុបភោគីប្រើប្រាស់នូវភាពទាំងឡាយ និង ជាម្ចាស់នូវសិទ្ធិទាំងឡាយដែលកម្មសិទ្ធិករអាចប្រើប្រាស់បាន ហើយផលុបភោគីប្រើប្រាស់នូវសិទ្ធិទាំងនោះបានដូចកម្មសិទ្ធិករដែរ ។

មាត្រា ៨៦ : ផលុបភោគី ត្រូវបានសិទ្ធិរាវនាំពីក្នុងបរិវេណដីដែលខ្លួនត្រូវបានផលុបភោគនោះ ដូចជាកម្មសិទ្ធិករដែរ ។

មាត្រា ៨៧ : អាសារកម្មសិទ្ធិករ មិនអាចធ្វើអ្វីឲ្យខូចខាតសិទ្ធិនៃផលុបភោគីបានឡើយ ។ ខាងផលុបភោគីវិញ លុះផុតវេលាអស់សិទ្ធិស៊ីផលហើយក៏មិនអាចទាមទារសំណងពីខ្លួនក្ដី ព្រោះថាខ្លួនបានកែលំអអចលនវត្ថុដែលជាផលុបភោគរបស់ខ្លួននោះដែរ ទោះបីអចលនវត្ថុនោះបានកើនតម្លៃដោយសារការកែលំអរបស់ខ្លួនក៏ដោយ ។

ក៏ប៉ុន្តែ បើពីដើមផលុបភោគីបានសង់តួផ្ទះទៅលើនោះ ខ្លួន ឬ ទាយាទខ្លួនអាចនឹងរុះរើយកទៅតាមបញ្ញត្តិនៃមាត្រា ២៨ បាន ។

បើមានកោះកើតឡើងសម្បូរដែលជាប់ទៅដីនោះ ដោយភក់ក្ដី កកកុះក្ដី និង គ្រឿងដែលទៅក្រៅផលុបភោគី ឬ ទាយាទរបស់ខ្លួនអាចនឹងទាមទារយកវិញបាន ដែលត្រូវបែងចែកដីនោះឱ្យស្មើគ្រប់ភាគីវិញ ។

វគ្គទី ២

អំពីភារកិច្ច នៃផលុបភោគី

មាត្រា ៤៨ : ផលុបភោគីត្រូវទទួលនូវអចលនវត្ថុតាមសភាពដែលមាននៅក្នុងពេលនោះ តែប៉ុន្តែមុននឹងចាប់ផ្ដើមប្រើប្រាស់ ត្រូវមានការធ្វើបញ្ជីពិនិត្យពីប្រធានឃុំ សង្កាត់ នូវស្ថានភាពអាគារ នៃទីកន្លែងនោះផង ចំពោះមុខសាមីកម្មសិទ្ធិករ ។

មាត្រា ៤៩ : មួយទៀត មុននឹងចាប់ផ្ដើមប្រើប្រាស់ ផលុបភោគីត្រូវតែរកអ្នកធានាពីកិច្ចការដែលខ្លួនប្រើប្រាស់នោះ គឺត្រូវប្រើប្រាស់ដូចខ្លួនជាម្ចាស់ពិតប្រាកដ បានន័យថាផលុបភោគីត្រូវថែរក្សាឱ្យល្អ ដូចខ្លួនឯងនោះជាកម្មសិទ្ធិករ ហើយអាចឱ្យទុកជាការធានាដល់ប្រយោជន៍នៃកម្ម-សិទ្ធិករផង ។

ឪពុក និងម្ដាយដែលជាផលុបភោគីនៃទ្រព្យរបស់កូនដែលនៅអនីតិជននោះមិនបាច់ឱ្យមានអ្នកធានាទេឡើយ សហព័ទ្ធនៅរស់ដែលជាផលុបភោគីនៃទ្រព្យរបស់ខ្មោច ប្ដី ឬ ប្រពន្ធខ្លួន ក៏មិនបាច់ឱ្យមានអ្នកធានាដែរ ។

មាត្រា ៥០ : បើផលុបភោគីរកពុំបានអ្នកធានាទេ អចលនវត្ថុនោះត្រូវយកទៅដាក់ជាឈ្នួល ឬ ត្រូវដាក់ក្នុងវិញ្ញាបនប័ត្រឈ្នួលដី និងឈ្នួលផ្ទះ ឬ ផលដែលវិញ្ញាបនប័ត្រទទួលមកនោះត្រូវតែយកទៅរក្សាទុក ប្រយ័ត្នឱ្យប្រាកដដោយទុកទៅ ហើយប្រាក់ដែលសល់នោះទៅឱ្យផលុបភោគី ។

មាត្រា ៥១ : ទោះបីយ៉ាងណា ក្រៅពីអ្នកធានាបានក្ដី ផលុបភោគីមិនត្រូវខាតឈ្មោះនូវផលដែលខ្លួនមានសិទ្ធិត្រូវបាននោះទេឡើយ ផលទាំងឡាយនោះត្រូវបានទៅផលុបភោគី តាំងពីថ្ងៃដែលចាប់បើកផលុបភោគនោះមក ។

មាត្រា ៥២ : ផលុបភោគី ត្រូវទទួលបន្ទុកជួសជុលតែតិចតួចប៉ុណ្ណោះ ឯការជួសជុលធំៗទាំងឡាយ ជាភារៈរបស់សាមីកម្មសិទ្ធិករ ។ ប៉ុន្តែបើការខូចខាតនេះបណ្ដាលមកពីផលុបភោគីមិនបានជួសជុលថែទាំតាំងពីថ្ងៃដែលបើកផលុបភោគនោះទេ នោះផលុបភោគីត្រូវទទួលជួសជុលដោយខ្លួនឯងទាំងអស់ ។

មាត្រា ៥៣ : ការជួសជុលធំៗទាំងឡាយនោះ គឺជួសជុលជញ្ជាំងធំៗ និងគ្រឿងដំបូលទាំងស្រុង ផ្លាស់ធ្នឹម ផ្លាស់សសរ និងប្រក់ទាំងមូល ការជួសជុលទំនប់ជញ្ជាំងទប់ និងរបងកំពែងទាំងមូល ។

ការជួសជុលក្រៅពីនេះ ទុកជាការជួសជុលថែទាំ ។

មាត្រា ៥៤ : ក្នុងករណីខូចខាតព្រោះចាស់ទ្រុឌទ្រោម ឬ ត្រូវអន្តរាយដោយព្រោះប្រធានសក្ដិ សាមីកម្មសិទ្ធិករក្ដី ផលុបភោគីក្ដី មិនត្រូវតែបង្ខំឱ្យកសាងឡើងវិញទេឡើយ ។

ប៉ុន្តែបើសាមីកម្មសិទ្ធិករ ឬ ផលុបភោគីបានសាងអចលនវត្ថុនោះឡើងវិញ ដោយកិច្ចសន្យាការងារចាំបាច់ហើយ សាមីកម្មសិទ្ធិករ ឬ ផលុបភោគី អាចសុំយកថ្លៃការងារចាំបាច់ដែលបានយកនោះទៅធ្វើ ឬ ជួសជុលឡើងវិញបាន ។

មាត្រា ៥៥ : ក្នុងវេលាដែលខ្លួនកំពុងអាស្រ័យផល ផលុបភោគីត្រូវទទួលបន្ទុកប្រចាំឆ្នាំដែលជាប់លើអចលនវត្ថុទាំងអស់ ដូចជា ពន្ធដា ពន្ធអាករទាំងឡាយ និងសោហ៊ុយការងារចាំបាច់ដែលទំនៀមទម្លាប់ដាក់លើផលនៃអចលនវត្ថុនោះ ។

មួយទៀត ផលុបភោគីត្រូវទទួលធ្វើឱ្យបានសម្រេច និងទទួលផ្លាស់ប្ដូរថ្មី ឱ្យទាន់ពេលនូវកិច្ចសន្យាការងារចាំបាច់នៃអចលនវត្ថុដែលនៅក្នុងផលុបភោគរបស់ខ្លួន គឺកិច្ចសន្យាដែលមានហើយ ក្នុងវេលាដែលបើកផលុបភោគនោះក្ដី កិច្ចសន្យាដែលសាមីកម្មសិទ្ធិករនឹងត្រូវធ្វើនៅពេលខាងក្រោយក្ដី ។

មាត្រា ៩៦ : ចំពោះបន្ទុកទាំងឡាយដែលអាចធ្លាក់លើកម្មសិទ្ធិក្នុងរយៈវេលានៃផលុបភោគ និង អាករកម្មសិទ្ធិករ ត្រូវជួយបង់គ្នា ដូចខាងក្រោម :-

-អាករកម្មសិទ្ធិករ ត្រូវទទួលបន្ទុកទាំងនោះ ហើយផលុបភោគីត្រូវផ្តល់ការប្រាក់ ឲ្យអាករកម្មសិទ្ធិករវិញ ។

-ផលុបភោគីនឹងចេញប្រាក់បង់មុន ហើយដល់ពេលវេលាដែលខ្លួនឈប់អាស្រ័យផលនោះ ទៅ សឹមទារយកប្រាក់ដើមមកវិញក៏បាន ។

មាត្រា ៩៧ : បើមានកើតក្តីក្តាំអំពីដំណើរប្រើប្រាស់នូវអចលនវត្ថុទាំងឡាយដែលធ្លាក់ជាផលុបភោគ ខ្លួននោះ ផលុបភោគីត្រូវទទួលចេញ ថ្លៃក្តី និងប្រាក់ពិន័យទេ ប្រសិនបើមាន ។

មាត្រា ៩៨ : ប្រសិនបើក្នុងរយៈវេលានៃផលុបភោគនោះ មានកើតជនណាមកធ្វើការពាល់សិទ្ធិនៃ អាករកម្មសិទ្ធិករ ផលុបភោគីត្រូវប្រាប់អាករកម្មសិទ្ធិករ បើពុំបានប្រាប់ទេ ហើយការនោះ នឹងបណ្តាលឲ្យមានការខូចខាតដល់អាករកម្មសិទ្ធិករ ផលុបភោគីត្រូវទទួលខុសត្រូវដោយខ្លួន ដូចក្នុង ករណីដែលខ្លួនធ្វើឲ្យខូចខាតដោយខ្លួនឯង ហើយត្រូវទទួលសងទេវិញ ។

ផ្នែកទី ៣

ផលុបភោគត្រូវចប់ត្រឹមណា

មាត្រា ៩៩ : ផលុបភោគត្រូវចប់ :-

១- ត្រឹមផលុបភោគីស្លាប់

២- ត្រឹមដល់កំណត់កាល ឬ ត្រឹមលក្ខខណ្ឌដែលបានកំណត់ទុក ថាពេលត្រូវចប់នោះ បានសំរេច ។

៣- ត្រឹមផលុបភោគី លែងស៊ីផលទៅទៀត

៤- ត្រឹមអចលនវត្ថុដែលត្រូវធ្លាក់ជាផលុបភោគនោះអន្តរាយអស់ ។

មាត្រា ១០០ : មួយទៀត កាលណាអាករកម្មសិទ្ធិករ ប្តឹងពីផលុបភោគីថា ប្រើប្រាស់អចលនវត្ថុនោះ ដោយខ្ជះខ្ជាយ មានធ្វើឲ្យខូចអចលនវត្ថុ ឬ បណ្តោយឲ្យអចលនវត្ថុខូច ពុំថែទាំជាធម្មតា នោះ តុលាការនឹងកាត់ផ្តាច់សិទ្ធិដែលឲ្យអាស្រ័យផលទៅទៀតបាន ។

ក្នុងករណីនេះម្ចាស់បំណុលនៃផលុបភោគី មានសិទ្ធិនឹងធ្វើអន្តរាគមន៍ក្នុងការការពារខ្លួនបាន ម្ចាស់បំណុលអាចសុំជួសជុលការខូចខាតនោះ ហើយនឹងសុំធានាតទៅមុខទៀតបាន ។

ដោយយោលទៅតាមធ្ងន់ស្រាលនៃការខូចខាតនោះ ចៅក្រមអាចកាត់សេចក្តីឲ្យផ្តាច់ ផលុបភោគជាដាច់ខាតក៏បាន ឬ នឹងបញ្ជាឲ្យប្រគល់នូវអចលនវត្ថុទៅអាករកម្មសិទ្ធិករវិញ ដោយឲ្យម្ចាស់របស់នេះចេញប្រាក់ចំនួនណា ក្នុង ១ ឆ្នាំៗ ទៅឲ្យផលុបភោគី ឬ ទៅឲ្យសិទ្ធិវន្ត របស់ផលុបភោគីនោះដរាបដល់កំណត់ថ្ងៃដែលត្រូវចប់ផលុបភោគនោះក៏បាន ។

មាត្រា ១០១ : ការដែលអាករកម្មសិទ្ធិករ លក់នូវអចលនវត្ថុដែលធ្លាក់ជាផលុបភោគនោះ មិននាំ ឲ្យផ្លាស់ប្តូរនូវស្ថានភាពនៃផលុបភោគទេឡើយ ។ ផលុបភោគីនៅតែមានសិទ្ធិអាស្រ័យផល អចលនវត្ថុនេះតទៅទៀត លើកលែងតែផលុបភោគីនោះប្រកែកចំពោះច្បាប់ថា លែងអាស្រ័យ ផលុបភោគនេះទៀតហើយ ។

មាត្រា ១០២ : បើផលុបភោគីប្រកែកលែងអាស្រ័យផលហើយ ដោយកែក្លែងចង់ឲ្យខូចសិទ្ធិនៃម្ចាស់បំណុល ខ្លួន ម្ចាស់បំណុលអាចប្តឹងឲ្យបដិសេធការប្រកែកនេះបាន លើកលែងតែក្នុងរឿងដែលផលុបភោគ នោះហួសពេល ។

មាត្រា ១០៣ : បើអចលនវត្ថុត្រូវអន្តរាយទាំងអស់ ទើបផលុបភោគីត្រូវផុតអំណាចអាស្រ័យផល ។ តែបើគ្រាន់តែខូចខាតខ្លះទេនោះ ផលុបភោគីត្រូវមានសិទ្ធិអាស្រ័យផលត្រង់ភាគដែល នៅល្អ ។

មាត្រា ១០៤ : បើម្ចាស់ដើមមិនស្ដារអាគារមួយដែលពុករលួយទេ ហើយអាគារនោះអន្តរាយទៅ ផលុបភោគីមិនត្រូវទៅទាមទារសិទ្ធិអាស្រ័យផលលើដី លើទ្រព្យនោះទៀតឡើយ ។

បើអ្នកមានបញ្ញត្តិទាំងមូល មានអាគារដែលអន្តរាយនោះជាផលុបភោគ ដែលត្រូវបទបញ្ញត្តិចុងបំផុតនៃមាត្រា ៥៤ នៃច្បាប់នេះ ត្រូវឱ្យអនុវត្តក្នុងករណីទាំងពីរនេះ លើកលែងតែមានទោសហេតុផ្សេងទៀត ។

មាត្រា ១០៥ : ការអនុវត្តតាមបទបញ្ញត្តិនៃផលុបភោគនេះ នឹងត្រូវប្រយ័ត្នចំពោះសិទ្ធិរបស់តតិយបុគ្គល ។

ជំពូកទី II

អំពីសិទ្ធិប្រើប្រាស់ និងអាស្រ័យនៅ

មាត្រា ១០៦ : សិទ្ធិប្រើប្រាស់អនុញ្ញាតឱ្យអត្ថគាហក ប្រមូលយកពីអចលនវត្ថុណាមួយនូវផលទាំងឡាយតាមសេចក្ដីត្រូវការរបស់ខ្លួន និង គ្រួសារខ្លួន ។

ដែលហៅថា សិទ្ធិអាស្រ័យនៅ គឺជាសិទ្ធិដែលអនុញ្ញាតឱ្យអត្ថគាហកបានកាន់កាប់កន្លែងក្នុងផ្ទះមួយសមស្របនឹងជាទីជម្រករបស់ខ្លួន និង គ្រួសារខ្លួន ។

សិទ្ធិទាំងពីរ គឺសិទ្ធិប្រើប្រាស់ និង សិទ្ធិអាស្រ័យនៅគ្មានអនុញ្ញាតឱ្យអត្ថគាហកម្នាក់នេះ ហើយទោះបីជាក្រោយមកអត្ថគាហកនោះមានប្ដី ប្រពន្ធក្ដី ឬ មានកូនក្ដី ក៏សិទ្ធិនេះនៅតែមានដល់អត្ថគាហកដដែល ។

មាត្រា ១០៧ : ផលុបភោគអាចកើតឡើង និងអាចរលត់ទៅវិញតាមរបៀបយ៉ាងណា សិទ្ធិប្រើប្រាស់ និង អាស្រ័យនៅក៏កើតឡើង និង រលត់ទៅវិញតាមរបៀបយ៉ាងនោះដែរ ។

សិទ្ធិទាំងឡាយរបស់អ្នកប្រើប្រាស់ ត្រូវតែកំណត់ឱ្យដាច់ស្រេច ហើយតាមសន្យាក្នុងសំបុត្របញ្ជាក់ឱ្យសព្វគ្រប់ ឬ បើគ្មានសំបុត្របញ្ជាក់ទេ ត្រូវយោងតាមបទបញ្ញត្តិដូចមានចែងក្រោមនេះ ។

មាត្រា ១០៨ : អត្ថគាហកទាំងឡាយដែលមានសិទ្ធិប្រើប្រាស់ និង អាស្រ័យនៅនោះត្រូវទទួលគោរពកាតព្វកិច្ចទាំងឡាយដែលបានចែងក្នុងមាត្រា ៨៤ , ៨៦ , ៩១ , ៩៥ , ៦៧ និង ៩៨ នៃច្បាប់នេះ ។

មាត្រា ១០៩ : អត្ថគាហកទាំងឡាយនោះ មិនអាចផ្ទេរ ជួល ឬលក់សិទ្ធិខ្លួនឱ្យអ្នកដទៃបានឡើយ ។

មាត្រា ១១០ : បើអ្នកប្រើប្រាស់អាចប្រមូលយកផលដីទាំងអស់ ឬ កាន់កាប់ផ្ទះទាំងមូលតែម្នាក់ឯង អ្នកនេះត្រូវទទួលចេញសោហ៊ុយភ្ជួររាស់ សោហ៊ុយជួសជុល ថែទាំ និងទទួលបង់ពន្ធដារទាំងពួង និង សោហ៊ុយឥណទានចាំបាច់ ដូចផលុបភោគីដែរ ។

បើអ្នកនោះយកផលតែមួយភាគ ឬ យកកន្លែងតែមួយភាគក្នុងផ្ទះនោះទេ អ្នកនោះត្រូវជួយចេញបន្តិចបន្តួច តាមសមាមាត្រនៃចំណែកដែលខ្លួនប្រើប្រាស់ និងអាស្រ័យនៅ ។

ជំពូកទី III

អំពីសេវភាព

មាត្រា ១១១ : ដែលហៅថា សេវភាពនៃដី គឺបន្ទុកដែលត្រូវទៅលើអចលនវត្ថុមួយហៅថា ដីបំរើ ឬ ដីទ្រហាម ដើម្បីឱ្យអចលនវត្ថុមួយទៀតហៅថា ដីប្រើ ឬ ដីសំខាន់របស់កម្មសិទ្ធិករម្នាក់ទៀតប្រើប្រាស់ ។

មាត្រា ១១២ : សេវភាពមានបីបែប គឺសេវភាពដែលកើតពីធម្មជាតិ សេវភាពដែលកើតពីច្បាប់ និង សេវភាពដែលកើតពីកិច្ចសន្យា តាមធម្មតាសេវភាពនោះលេចឡើងពីស្ថានភាពនៃទីកន្លែង ឬ លេចឡើងពីច្បាប់បង្គាប់ ឬ លេចឡើងពីកម្មសិទ្ធិករទាំងឡាយបានព្រមព្រៀងគ្នាចុះកិច្ចសន្យា ។

វគ្គទី ១

សេវភាពកើតពីធម្មជាតិ

មាត្រា ១១៣ : ដីក្រោមត្រូវទទួលទឹកដែលហូរមកតាមធម្មជាតិពីដីខ្ពស់ជាង ។ កម្មសិទ្ធិករដីក្រោម មិនអាចលើកភ្លឺ ធ្វើទំនប់ ឬ ធ្វើការផ្សេងៗ ដើម្បីរារាំងទឹកនេះមិនឱ្យហូរបាន ទេឡើយ ។

មាត្រា ១១៤ : កម្មសិទ្ធិករដីខាងលើ មានសិទ្ធិនឹងយកទឹកភ្លៀង និងទឹកហូរកាត់ដីខ្លួនប្រើប្រាស់បាន កុំឱ្យតែល្មើសនឹងបញ្ញត្តិខាងលើ ។

មាត្រា ១១៥ : កម្មសិទ្ធិករទាំងឡាយដែលមានដីនៅជាប់ទីដែលទឹកហូរ ត្រូវបណ្តោយទឹកនោះឱ្យហូរទៅលើដីជិតខាងទាំងអស់ ។ ម្ចាស់ដីដែលជិតៗ ទាំងឡាយនោះ សោតទៀតក៏ត្រូវតែបណ្តោយទឹកឱ្យហូរដូចគ្នា ទៅកាន់ដីឆ្ងាយៗ ទៅទៀត តាមសេចក្តីដែលត្រូវការចាំបាច់ក្នុងកសិកម្ម ។

វគ្គទី ២

សេវភាពកើតពីច្បាប់

មាត្រា ១១៦ : សេវភាពកើតពីច្បាប់ មានពីរយ៉ាង គឺសេវភាពដែលមានកម្មវត្ថុបម្រើប្រយោជន៍សាធារណៈ និងសេវភាពបម្រើប្រយោជន៍ឯកជន ។

មាត្រា ១១៧ : សេវភាពកើតពីច្បាប់ដែលបម្រើប្រយោជន៍សាធារណៈនោះ កើតឡើងតាមច្បាប់ ឬ បទបញ្ញត្តិ ជាពិសេសដែលកម្មសិទ្ធិករដីនីមួយៗ ត្រូវតែគោរពតាម ។

មាត្រា ១១៨ : សេវភាពកើតពីច្បាប់ដែលបម្រើប្រយោជន៍ឯកជន គឺជាបទបញ្ញត្តិរបស់ច្បាប់ដែលកំណត់ព្រំដែន ឱ្យកម្មសិទ្ធិករម្នាក់ៗ អាចធ្វើនូវអ្វីៗផ្សេងៗ លើដីរបស់ខ្លួនបាន ដោយមិនឱ្យប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិនៃកម្មសិទ្ធិករជិតខាង ។

មាត្រា ១១៩ : កម្មសិទ្ធិករទាំងឡាយណា ធ្វើនូវការផ្សេងៗទាំងឡាយណាដែលនាំឱ្យទៅប៉ះពាល់ដល់ដីជិតខាង ដូចជា ខួងដី ជីកល្អង់ដី ជីករូងដី ឬទុកក្នុងដីរបស់ខ្លួននូវវត្ថុប្រកបដោយគ្រោះថ្នាក់នូវវត្ថុមានជាតិកាចណាំឱ្យខូចសុខភាពគេ កម្មសិទ្ធិករទាំងនោះត្រូវប្រតិបត្តិតាមបទបញ្ញត្តិនៃច្បាប់ ដោយទុកចម្ងាយឱ្យប្រព័ន្ធក្តី ដោយកំណត់ការឱ្យធ្វើរបាំងការពារផងក្តី ។

មាត្រា ១២០ : កម្មសិទ្ធិករម្នាក់ៗ មិនអាចនឹងធ្វើប្រហោងទ្វារ បង្អួច ទើយ ឬ ហ៊ី ឯទៀតៗ ដែលបញ្ចេញទៅលើដីអ្នកជិតខាងចម្ងាយតិចជាង ២ ម៉ែត្របានទេ ។

មាត្រា ១២១ : កម្មសិទ្ធិករម្នាក់ៗ មិនអាចសង់ផ្ទះ ដូច មានកំពស់លើសពីពីរម៉ែត្រនៅជាប់ព្រំដីអ្នកជិតខាងដែលមានចម្ងាយតិចជាងពីរម៉ែត្របានទេ បើមានអ្នកជិតខាងតវ៉ាត្រូវបង្ខំឱ្យយកចេញ ត្រូវយកចេញឆ្ងាយ ។

មាត្រា ១២២ : កម្មសិទ្ធិករដែលមានដីក្នុងទីបិទជុំ ស្រេចតែនឹងដីគេៗ ពុំមានផ្លូវទៅកាន់ផ្លូវសាធារណៈបាន ឬ ផ្លូវចេញចូលតូចពេក មិនគ្រប់នឹងធ្វើកសិកម្ម ឬ ឧស្សាហកម្មទេ អាចនឹងសុំបើកផ្លូវលើដីអ្នកជិតខាងបាន ដែលផ្លូវនោះត្រូវចេញទៅណាដែលឱ្យខាតប៉ះពាល់តិចជាងគេ និងការប្តូរតម្លៃការខូចខាតដែលបណ្តាលមកពីការបើកផ្លូវនោះ ។

មាត្រា ១២៣ : ផ្លូវនោះត្រូវបើកឱ្យចេញខ្លីជាងគេ ដែលខ្លីណាដែលក្រោមពីដីបិទជុំនោះ ទៅផ្លូវសាធារណៈជាងកន្លែងឯទៀត ។

ប៉ុន្តែការបើកផ្លូវនេះ ត្រូវតែរកកន្លែងណាដែលមិនសូវខូចខាតដល់ម្ចាស់ដីដែលឱ្យបើកផ្លូវនោះច្រើនពេកផង ។

មាត្រា ១២៤ : បើដីណាមួយបិទខ្ទប់ ដោយមរតកដីបែងចែកដី ដើម្បីលក់ផ្ទេរចែកគ្នា ឬ ដោយចុះកិច្ចសន្យាប្រកបការងារទៀត ផ្លូវដែលអាចសុំបើកនោះ ត្រូវបើកតែលើដីដែលលក់ពីការបែងចែកនោះ ឬ លើដីផ្សេងទៀតដែលកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាបាន ។

ប៉ុន្តែបើផ្លូវដែលបើកលើដីទាំងនោះនៅតែមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ មាត្រា ១២២ នៅតែត្រូវយកមកអនុវត្តបានទៀត ។

មាត្រា ១២៥ : កម្មសិទ្ធិករទាំងឡាយណា ត្រូវការយកទឹកដែលខ្លួនមានសិទ្ធិប្រើប្រាស់បានមកដាក់លើដីខ្លួន កម្មសិទ្ធិករនោះអាចនឹងសុំបើកទឹកនោះ កាត់ដីដែលនៅចន្លោះដីខ្លួនបាន តែកម្មសិទ្ធិករនោះត្រូវចេញសោហ៊ុយឱ្យម្ចាស់នោះ ។

មាត្រា ១២៦ : កម្មសិទ្ធិករដដែលនោះអាចនឹងសុំបញ្ចេញទឹកដែលខ្លួនបង្ហូរមកក្រោយដីខ្លួននោះ កាត់ដីទាបទាំងឡាយបាន តែកម្មសិទ្ធិករនោះត្រូវចេញសោហ៊ុយឱ្យគេផងដែរ ។

មាត្រា ១២៧ : កម្មសិទ្ធិករណា មានដីលិចទឹកខ្លះ ឬ ទាំងអស់ ត្រូវការបង្ហូរទឹកតាមប្រឡាយ ឬ តាមបំពង់បូម ឬ ដោយប្រការណា ដើម្បីបញ្ចេញទឹកអោយចេញពីដីខ្លួន តាមដីដទៃពីដីខ្លួនមក កម្មសិទ្ធិករនោះអាចធ្វើបានដូចគ្នា និងមាត្រាលើនេះដែរ ។

មាត្រា ១២៨ : កម្មសិទ្ធិករណាមានដីជាប់នឹងមាត់ទឹកព្រែកខាងអាយ ហើយចង់យកទឹកស្រោចដីខ្លួន កម្មសិទ្ធិករនោះអាចនឹងសង់សិល្បការ្យ ដែលជាចាំបាច់ក្នុងការបង្ហូរទឹកចូលលើដីព្រែកខាងនាយបាន តែត្រូវចេញសោហ៊ុយឱ្យគេផងដែរ ។

មាត្រា ១២៩ : កម្មសិទ្ធិករជាម្ចាស់ដីដែលព្រមឱ្យគេធ្វើការប្រើលើដីខ្លួននោះ អាចនឹងសុំប្រើទំនប់នោះជាមួយផងបាន ។ ប៉ុន្តែកម្មសិទ្ធិករនោះត្រូវចេញសោហ៊ុយធ្វើ និងសោហ៊ុយថែទាំពាក់កណ្តាលម្នាក់ស្មើគ្នា ។ បើដូច្នេះ កម្មសិទ្ធិករនេះមិនត្រូវចេញសោហ៊ុយថ្លៃដីទេឡើយ បើបានជាទារទៅហើយ ត្រូវតែបង្វិលឱ្យគេវិញ ។

ផ្នែកទី ៣

អំពីសេវភាពដែលមនុស្សបង្កើត

មាត្រា ១៣០ : ច្បាប់អនុញ្ញាតឱ្យកម្មសិទ្ធិករទាំងឡាយបង្កើតនូវសេវភាពទាំងឡាយណាដែលខ្លួនយល់ឃើញថា គួរធ្វើលើដីរបស់ខ្លួន ជាអត្ថប្រយោជន៍ដល់កម្មសិទ្ធិករទាំងឡាយឯទៀតក៏បានដែរ តែសេវភាពទាំងឡាយនោះ ក៏ជាបានប្រយោជន៍តាមសេចក្តីត្រូវការប្រើប្រាស់នៃដីប្រើ ហើយមួយទៀតកុំឱ្យមានអ្វីជាទីទាស់ដល់សេចក្តីរៀបរយនៃសាធារណៈផងដែរ ។

ការប្រើប្រាស់ និងទំហំនៃសេវភាពដែលកើតឡើងដោយរបៀបយ៉ាងនេះត្រូវតែធ្វើជាប័ណ្ណដើម្បីទុកជាសក្ខីភាពនៃការបង្កើតសេវភាពនោះ បើពុំមានប័ណ្ណទេត្រូវព្រម-ព្រៀងតាមបែបបទដូចខាងក្រោមនេះ ។

មាត្រា ១៣១ : សេវភាពទាំងឡាយដែលកើតឡើងមកពីមនុស្សធ្វើ និងត្រូវទុកជាការកើតដោយស្ញើមត្រូវតាមច្បាប់បាន លុះណាតែអាចមានធ្វើសំបុត្រមានបញ្ជាក់ ហើយកត់ទុកក្នុងបញ្ជីកាកម្មសិទ្ធិដីធ្លី ទើបកើតមានផលទៅបាន ។

កាលបើការទាក់ទងពីដីបំរើ ទៅដីប្រើបានកើតឡើងហើយ រវាងកម្មសិទ្ធិករនៃដីទាំងពីរយ៉ាងនេះក៏ដោយ បើកម្មសិទ្ធិករណាម្នាក់ផ្ទេរដីឱ្យទៅអ្នកដទៃណាម្នាក់ហើយមិនបានចុះសេចក្តីឱ្យច្បាស់ក្នុងសំបុត្រលក់នោះថា សេវភាពនោះត្រូវនៅជាប្រក្រតីដដែល ការទាក់ទងនោះក៏ត្រូវតែលែងមានតទៅទៀតដែរ ។

មាត្រា ១៣២ : អ្នកណាម្នាក់បង្កើតសេវភាពមួយហើយ អ្នកនោះត្រូវតែបង្គាប់ថា ខ្លួនព្រមបើកឱ្យគេធ្វើគ្រប់ការឯណាដែលជាការចាំបាច់ក្នុងការប្រើនូវសេវភាពនោះ ។

សេវភាពបើកឱ្យយកទឹក ពីពាងទឹកអណ្ដូង នឹងបង្គាប់ឱ្យអ្នកយកទឹកនោះមានសិទ្ធិដើរកាត់ដីដែលមានពាងទឹកនោះបាន ។

មាត្រា ១៣៣ : កម្មសិទ្ធិករដីប្រើ មានសិទ្ធិនឹងធ្វើនូវការងារទាំងពួងដែលជាការចាំបាច់លើដីបំរើ ដើម្បីប្រើប្រាស់ និងថែរក្សានូវសេវភាព ដែលគេព្រមឱ្យខ្លួនប្រើ ។

មាត្រា ១៣៤ : ការងារទាំងឡាយ ដែលត្រូវធ្វើជាចាំបាច់ ដើម្បីប្រើប្រាស់ និងថែរក្សានូវសេវភាពនោះ ត្រូវជាភារៈនៃម្ចាស់ដីប្រើជាអ្នកចេញសោហ៊ុយ លើកលែងតែមានព្រមព្រៀងគ្នាផ្ទុយពីការនេះទៅវិញ ។ ទើបត្រូវប្រតិបត្តិតាមសេចក្ដីព្រមព្រៀងនោះបាន ។

មាត្រា ១៣៥ : ក្នុងករណីដែលម្ចាស់ដីបំរើ ត្រូវចេញសោហ៊ុយវិញ អ្នកនោះអាចលះបង់ដីរបស់ខ្លួនត្រង់ដែលនៅក្នុងសេវភាពនោះ ឱ្យទៅកម្មសិទ្ធិករដីប្រើបាន ដើម្បីឱ្យផុតពីចេញសោហ៊ុយ ។

មាត្រា ១៣៦ : ប្រសិនបើដីប្រើដែលនឹងត្រូវបែងចែកជាច្រើនភាគ សេវភាពនោះត្រូវនៅជាប់ទៅនឹងដីប្រើភាគនីមួយៗតទៅទៀត ក៏ប៉ុន្តែដីបំរើនោះមានលក្ខខណ្ឌពិតតែមួយដដែលទៀត ។

ឧទាហរណ៍ : បើសេវភាពនោះ ជាផ្លូវដើរ កម្មសិទ្ធិករភាគដីនីមួយៗ ទាំងឡាយត្រូវដើរតែតាមផ្លូវមួយប្រាកដដដែល ដែលមានពីដើមមក ។

មាត្រា ១៣៧ : កម្មសិទ្ធិករដីបំរើ មិនអាចធ្វើនូវកិច្ចការណា ដែលនាំឱ្យការប្រើប្រាស់នូវសេវភាពនោះមានការបង្អាក់បង្អួល ឬ ឱ្យទៅជាការមិនស្រួលប្រើបានទេ ។

ដូច្នេះ កម្មសិទ្ធិករដីបំរើ មិនអាចផ្លាស់ប្ដូរសេវភាពពីកន្លែង ឬ លើកយកសេវភាពនោះឱ្យទៅនៅកន្លែងផ្សេងប្រើប្រាស់ពីកន្លែងដើមបានទេ ។

ប៉ុន្តែ បើទុកស្ថានភាពដើមទៅ នឹងនាំឱ្យសេវភាពនោះអាចបង្ក្រាប់របស់កម្មសិទ្ធិករដីបំរើច្រើន ពីមិនឱ្យផ្លាស់ដីបំរើចំពោះផ្លូវផ្សេងទៅលើដីនោះទេ អ្នកនេះអាចស្នើសុំសេវភាពជំនួសវិញនៅទីឯទៀតបាន ដែលស្រួលដូចគ្នាជាសេវភាពជំនួសវិញបាន កម្មសិទ្ធិករដីប្រើ នឹងប្រកែកពុំបានទៀយ ។

មាត្រា ១៣៨ : ឯខាងកម្មសិទ្ធិករដីប្រើវិញក៏ដូចគ្នាដែរ អ្នកនេះនឹងប្រើប្រាស់នូវសេវភាព តែក្នុងក្រិតដែលមានកំណត់ក្នុងប័ណ្ណ ដោយមិនអាចផ្លាស់ប្ដូរអ្វីនៅលើដីបំរើ ឬ នៅលើដីប្រើ ឱ្យកើតកំហុសធ្ងន់ ដល់ស្ថានភាពមុននោះបានទេ ។

ផ្នែកទី ៥

សេវភាពរលត់ទៅដោយហេតុប្បញ្ញា

មាត្រា ១៣៩ : សេវភាពត្រូវរលត់ :-

១-ដោយផុតរលត់សិទ្ធិដែលបង្កើតសេវភាពនោះ

២-ដោយរួមដីប្រើ និងដីបំរើទាំងពីរនេះ បានធ្លាក់ទៅជាដីនៃម្ចាស់តែម្នាក់

៣-ដោយហេតុដីដែលបានសេវភាពនោះវិនាសអស់ហើយ ។

មាត្រា ១៤០ : ការលះក៏អាចអនុវត្ត ការបំបាត់ទាំងឡាយនៃសេវភាពនេះដែរ ។

មាតិកាទី IX

ស្ដីពីប្រតិភោគអចលនវត្ថុ

មាត្រា ១៤១ : ម្ចាស់បំណុលទាំងឡាយ មានសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុ ដែលកូនបំណុលបានដាក់អោនាឲ្យម្នាក់ ដែលមានខ្ចីតាមប្រាតិភោគប្រតិភ័ក្រ ពីរ :-

-ការបញ្ចាំអចលនវត្ថុ
-អ៊ីប៉ូតែក

ជំពូកទី I

ស្តីពីការបញ្ចាំអចលនវត្ថុ

មាត្រា ១៤២ : ការបញ្ចាំ គឺជាកិច្ចសន្យាដែលកូនបំណុលខ្លួនឯងក្តី តតិយជនណាម្នាក់ក្តី ដាក់ទ្រព្យអ្វីមួយនៅក្នុងដៃម្ចាស់បំណុល សំរាប់ធានាសងបំណុលណាមួយ ដោយឲ្យម្ចាស់បំណុលនេះមានសិទ្ធិយកផលនៃទ្រព្យដែលបញ្ចាំ នោះជាសងប្រាក់ខ្លួន មុនម្ចាស់បំណុលឯទៀត ។

មាត្រា ១៤៣ : ការបញ្ចាំអចលនវត្ថុ ត្រូវតែមានកិច្ចសន្យាការប្រគល់នៃសិទ្ធិបញ្ជាក់ទើបបាន ។

មាត្រា ១៤៤ : ក្រោមទោសមោឃភាព កិច្ចសន្យានេះ ត្រូវបញ្ជាក់ដោយប្រធានគណៈកម្មាធិការប្រជាជនឃុំ ឬ សង្កាត់ជាទីតាំងនៃអចលនវត្ថុនោះ ។ បើអចលនវត្ថុច្រើនធានាតែបំណុលមួយ កិច្ចសន្យានោះត្រូវបញ្ជាក់ដោយប្រធានគណៈកម្មាធិការប្រជាជនឃុំ ឬ សង្កាត់ជាទីតាំងនៃអចលនវត្ថុទាំងឡាយនោះឋិតនៅ ។ កិច្ចសន្យានេះ ត្រូវបញ្ជាក់ដោយប្រធានគណៈកម្មាធិការប្រជាជនស្រុក ឬ ខ័ណ្ឌ ជាទីតាំងនៃអចលនវត្ថុនោះផង ។

មាត្រា ១៤៥ : កិច្ចសន្យាបញ្ចាំអចលនវត្ថុ ត្រូវយកទៅប្រថាប់ត្រាក្បាល នៅការិយាល័យភូមិបាលសាមី បន្ទាប់ពីបានបញ្ជាក់ដូចខាងលើហើយ ត្រូវបញ្ជូនទៅចុះលេខាចារិក និងតម្កល់ទុកនៅបណ្ណសារដ្ឋាននៃការិយាល័យសុរិយោដីមួយច្បាប់ ។

មាត្រា ១៤៦ : ការបញ្ចាំអចលនវត្ថុ នឹងត្រូវទុកជាការធ្វើឡើងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ហើយតតិយជនមិនអាចមកតវ៉ាបាននោះ គឺលុះណាតែលិខិតជាទីបញ្ចាំនោះ បានចុះក្នុងសៀវភៅចុះកម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុ ដូចដែលមានបញ្ញត្តិក្នុងមាត្រា ១៤៥ ខាងលើនេះ ដែលត្រូវធ្វើឲ្យស្របតាមស្ថានភាពពិតនៃអចលនវត្ថុបញ្ចាំនោះផង ។

ការមិនបានធ្វើប្រកាសនេះ នឹងបណ្តាលឲ្យម្ចាស់បំណុលផុតសិទ្ធិជាប្រាតិភោគប្រតិភ័ក្រស់ ហើយបន្សល់ទុកឲ្យអ្នកនោះត្រឹមតែសិទ្ធិប្តឹងឲ្យសងប្រាក់ដែលខ្ចីទៅវិញប៉ុណ្ណោះ ។ សិទ្ធិប្តឹងនេះក៏ដូចជាសិទ្ធិដែលបើកឲ្យប្តឹងទារប្រាក់ឯការដែរ គឺស្ថិតក្រោមអាជ្ញាយុកាល ។ អាជ្ញាយុកាលនេះមានកំណត់ ៥ ឆ្នាំ ។

មាត្រា ១៤៧ : អចលនវត្ថុតែមួយ អាចបញ្ចាំបានតែនឹងម្ចាស់បំណុលម្នាក់ ឬ ច្រើននាក់ដែលសាមគ្គីគ្នា ។

មាត្រា ១៤៨ : អចលនវត្ថុដែលដាក់បញ្ចាំ នឹងប្រគល់ឲ្យម្ចាស់បំណុលក៏បាន មិនប្រគល់ឲ្យក៏បាន មិនបង្ខំទេ ។ គេអាចបញ្ចាំដោយប្រគល់តែបណ្ណនៃអចលនវត្ថុនោះប៉ុណ្ណោះក៏បាន ។

មាត្រា ១៤៩ : ដូច្នេះ បើប្រគល់ ឬ មិនប្រគល់នូវអចលនវត្ថុដល់ម្ចាស់បំណុលទេ និងទុកនៃការនោះ ត្រូវចុះឲ្យច្បាស់ក្នុងកិច្ចសន្យាបញ្ចាំនោះ ។

បើមុនដំបូងប្រគល់ ហើយក្រោយមកមិនប្រគល់វិញ ឬ មុនមិនប្រគល់ ហើយក្រោយមកប្រគល់វិញ និងទុកនៃការផ្លាស់ប្តូរនេះ ត្រូវកត់លើខ្នងនៃកិច្ចសន្យានោះដែរ ។

មាត្រា ១៥០ : បើបានប្រគល់អចលនវត្ថុឲ្យ ដោយជាក់លាក់ ម្ចាស់បំណុលត្រូវតែប្រគល់ទ្រព្យបញ្ចាំនោះឲ្យទៅកូនបំណុលវិញជាកំហិត ក្នុងពេលដែលជននោះបានសងបំណុលរួចហើយ ។

ក្នុងរយៈពេល ១០ ឆ្នាំ រាប់ពីថ្ងៃធ្វើកិច្ចសន្យាមក កិច្ចសន្យានោះមិនបានកំណត់ថ្ងៃសងទេ និងរាប់ពីថ្ងៃដែលដល់កំណត់ឲ្យសង បើកិច្ចសន្យានោះមានកំណត់ថ្ងៃឲ្យសង ប្រសិនបើម្ចាស់បំណុលមិនបានប្តឹងដល់តុលាការទារបំណុលនោះទេ ម្ចាស់បំណុលត្រូវបាត់សិទ្ធិនេះទទេ គឺប្តឹងលែងកើតទៅទៀត ។

ការផ្ទេរសិទ្ធិនេះ មិនត្រឹមតែត្រូវឱ្យម្ចាស់បំណុលប្រគល់អចលនវត្ថុឱ្យកូនបំណុលវិញ ប៉ុណ្ណោះទេ គឺត្រូវឱ្យកូនបំណុលបានរួចពីការសងបំណុលទៀតផង ។

មាត្រា ១៥១ : ប្រសិនបើអចលនវត្ថុបញ្ចាំនៅនឹងដៃកូនបំណុល ព្រោះកាលបញ្ចាំនោះមិនបានប្រគល់ឱ្យម្ចាស់បំណុលទេ កូនបំណុលត្រូវតែសងប្រាក់ម្ចាស់បំណុលទាំងដើម ទាំងការ ដូចដែលមានចែងក្នុងកិច្ចសន្យា ទើបអាចដោះខ្លួនឱ្យរួចពីបំណុលបាន ។

ក្នុងករណីដែលបញ្ចាំគ្មានប្រគល់អចលនវត្ថុ ម្ចាស់បំណុលត្រូវតែប្តឹងតុលាការក្នុងរយៈពេលដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១៥០ ខាងលើនេះ ដើម្បីទារប្រាក់បំណុលនោះ បើមិនប្តឹងទេ ម្ចាស់បំណុលនេះនឹងត្រូវបាត់សិទ្ធិដូចគ្នា ។ ការបើរយៈពេលទាំងនោះកន្លងផុតទៅ បន្ទុកដែលផ្ទុកលើអចលនវត្ថុរបស់កូនបំណុល ក៏ត្រូវរលុបទៅតាមអាជ្ញាយុកាលដូចមានចែងក្នុងមាត្រាខាងលើដែរ ។

មាត្រា ១៥២ : ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ម្ចាស់បំណុលមិនត្រូវទៅជាកម្មសិទ្ធិករនៃអចលនវត្ថុបញ្ចាំនោះពេញច្បាប់ទេឡើយ ។

ខសន្យាណាដែលផ្ទុយនឹងបទបញ្ញត្តិនេះ ត្រូវចាត់ទុកជាមោឃៈ និងអសារឥតការ ។

មាត្រា ១៥៣ : កិច្ចសន្យានៃការបញ្ចាំ គ្រាន់តែបើកឱ្យម្ចាស់បំណុលមានសិទ្ធិប្រើ ប្តឹងឱ្យដកសិទ្ធិនៃអចលនវត្ថុនោះ យកមកលក់សងខ្លួនដែលជាអ្នកមានឯកសិទ្ធិ និង បុរិមាធិលើម្ចាស់បំណុលដទៃទៀតតែប៉ុណ្ណោះ ។

ប្រសិនបើក្នុងរយៈពេលដែលអចលនវត្ថុនោះ នៅជាប់ក្នុងកិច្ចសន្យាបញ្ចាំ ហើយអ្នកទទួលបញ្ចាំទិញអចលនវត្ថុដែលនៅនឹងដៃខ្លួន ឬ មិននៅនឹងដៃខ្លួនទេ កិច្ចសន្យាលក់នោះត្រូវតែធ្វើតាមរូបមន្ត ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១៤៤ នៃច្បាប់នេះទើបបាន ។

មាត្រា ១៥៤ : អ្នកទទួលបញ្ចាំ ត្រូវតែប្រើប្រាស់ខ្លួនអចលនវត្ថុនោះដោយយកចិត្តទុកដាក់ដូចគ្នានឹងផលប្រយោជន៍ខ្លួនដែរ ។ ម្ចាស់បំណុលត្រូវតែថែទាំ និងរក្សាទុកអចលនវត្ថុនោះឱ្យគង់ល្អ បើវត្ថុនោះខូចខាតព្រោះអំពើរបស់ខ្លួន ឬ ក៏ព្រោះកំហុសរបស់ខ្លួន ខ្លួននឹងត្រូវមានទោស ឱ្យសងថ្លៃដែលខូចខាតនោះ ដោយយកកាត់ប្រាក់ក្នុងបំណុលខ្លួនបាន ។

មាត្រា ១៥៥ : នៅពេលដែលផុតកិច្ចសន្យា ដោយសារកូនបំណុលសងប្រាក់អស់ហើយ ឬ ក៏ដោយសារហេតុអ្វីក៏ដោយ អ្នកទទួលបញ្ចាំត្រូវតែបង្វិលទៅឱ្យកូនបំណុលវិញនូវអចលនវត្ថុ ឬ តម្លៃអចលនវត្ថុនោះ ប្រសិនបើវាអន្តរាយព្រោះកំហុសរបស់ខ្លួន ។

មាត្រា ១៥៦ : បើរយៈពេលនៃកិច្ចសន្យានោះត្រូវផុតកំណត់ ហើយកូនបំណុលស្នើសុំលោះអចលនវត្ថុវិញ តែអ្នកទទួលបញ្ចាំមិនព្រមឱ្យលោះ អ្នកនោះត្រូវជំពាក់ផល និងសងទុនដល់កូនបំណុលវិញតាំងពីថ្ងៃដែលគេសុំលោះមក ។

មាត្រា ១៥៧ : ក៏ប៉ុន្តែ បើកិច្ចសន្យានោះមិនបានចែងឱ្យច្បាស់លាស់ពីថ្ងៃកំណត់លោះទេ ម្ចាស់បំណុលនៅតែមានសិទ្ធិយកផល និង ផលប្រមូលដែលជាប់នៅលើដីក្តី និង ដែលបានបេះប្រមូលទុកដាក់ហើយក្តី ដែលជាផលកើតអំពីការយកចិត្តទុកដាក់របស់ខ្លួន ពីការងាររបស់ខ្លួន និង ពីទុនរបស់ខ្លួន ។

មាត្រា ១៥៨ : ការប្រាក់ត្រូវតែមានតាំងពីកូនបំណុលសុំលោះប្រាក់វិញ ។

ការស្នើសុំនេះ ត្រូវប្រាប់ឱ្យច្បាស់ថាសុំលោះបន្ទាន់ ហើយការស្នើនេះត្រូវកត់ក្នុងលិខិតមួយដែលប្រធានឃុំ សង្កាត់ ត្រូវចុះហត្ថលេខាព្រមជាមួយ និងកូនបំណុល និង សាក្សីពីរនាក់ផង ។

បើកូនបំណុលចង់លោះនៅពាក់កណ្តាលឆ្នាំមុនរដូវប្រមូល កូនបំណុលនេះត្រូវសងការប្រាក់ក្នុងឆ្នាំនោះដែរ ការប្រាក់នោះត្រូវយកតាមអត្រាកំណត់ ពី ២០ ភាគរយក្នុងមួយឆ្នាំ ។

មាត្រា ១៥៩ : ការបង់ពន្ធដា ត្រូវទុកជាបន្ទុករបស់កូនបំណុល ប្រសិនបើកិច្ចសន្យានោះមិនបានចែងថា ដូចម្តេចទេ ។

មាត្រា ១៦០ : កាលបើកូនបំណុលឯបំណុលដែលបញ្ចាំអចលនវត្ថុហើយ ម្ចាស់បំណុលមិនអាចនឹងយក អចលនវត្ថុនោះទុកជារបស់ទៀត ដោយហេតុតែថា កូនបំណុលនៅជំពាក់បំណុលមួយទៀតក្នុង ទៀយ ទោះបំណុលក្រោយនោះដល់កំណត់ត្រូវទារក្ដី ប្រសិនបើគ្មានកិច្ចសន្យាបញ្ចាំដូចថាថ្មី ទៀត និយាយថាបញ្ចាំដីដដែលនេះ និងមិនគួរនឹងរាប់បន្តនឹងកិច្ចសន្យាមុនទេ ។

មាត្រា ១៦១ : កូនបំណុលអាចយកសិទ្ធិខាងខាងលើនេះទៅប្រើប្រាស់ទៅលើទាយាទ ឬ ទៅលើសិទ្ធិវត្ថុ នៃម្ចាស់បំណុលបាន ។

មាត្រា ១៦២ : សិទ្ធិខាងលើនេះក៏ជារបស់ទាយាទនៃកូនបំណុល ឬ សិទ្ធិវត្ថុនៃកូនបំណុល ព្រមទាំង មោឃនិកនៃប្រភេទដែលអាចប្រាប់ថា ខ្លួនជាសហកម្មសិទ្ធិករនៃវត្ថុបញ្ចាំនោះដែរ ។

ផ្នែកទី II

អំពីអ៊ីប៉ូតែក

មាត្រា ១៦៣ : អ៊ីប៉ូតែកជាប្រាតិភោគប្រាតិភ័ក្ខ ដែលបើកឲ្យម្ចាស់បំណុលប្ដឹងទៅទទួលការដែលដល់កំណត់ ហើយ ឲ្យលក់អចលនវត្ថុនោះ ទោះនៅដៃជននារក្ដី ដើម្បីយកប្រាក់មកខ្លួន ជាអ្នកមាន ឯកសិទ្ធិ និង បុរិមាធិការម្ចាស់បំណុលឯទៀត ដោយឡែកនៃអចលនវត្ថុនោះពីកម្មសិទ្ធិករទេ ។

មាត្រា ១៦៤ : មានតែអចលនវត្ថុដែលមានបណ្ណសំគាល់សិទ្ធិទេ ទើបអាចដាក់អ៊ីប៉ូតែកបាន ។

មាត្រា ១៦៥ : ដូចគ្នានឹងការបញ្ចាំអចលនវត្ថុដែរ ម្ចាស់បំណុលមិនត្រូវទៅជាកម្មសិទ្ធិករនៃ អចលនវត្ថុដែលដាក់អ៊ីប៉ូតែកនោះពេញច្បាប់ទៀយ ។

មាត្រា ១៦៦ : កិច្ចសន្យាដាក់អ៊ីប៉ូតែក ត្រូវតែធ្វើនៅចំពោះការី បើមិនដូច្នេះទេ ត្រូវទុកជាមោឃៈ ជាដាច់ខាត ។

មាត្រា ១៦៧ : កិច្ចសន្យាត្រូវបញ្ជាក់ពីទីតាំង និង ទំហំដី បន្ទុកដៃគូជិត ផលដី និងពីតម្លៃសរុបនៃ អចលនវត្ថុដែលត្រូវដាក់អ៊ីប៉ូតែក ។

មាត្រា ១៦៨ : គេអាចដាក់អ៊ីប៉ូតែកច្រើនជាន់បន្តបន្ទាប់លើអចលនវត្ថុតែមួយក្នុងរយៈពេលតែមួយឲ្យ ម្ចាស់បំណុលច្រើននាក់ ។ ម្ចាស់បំណុលម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិតាមលំដាប់បុរិមាធិការប្រថាប់ត្រា ។

អំពីសិទ្ធិម្ចាស់បំណុល អ៊ីប៉ូតែក

មាត្រា ១៦៩ : ម្ចាស់បំណុលអ៊ីប៉ូតែកទាំងឡាយ មានសិទ្ធិស្ដីប្ដឹងឲ្យលក់អចលនវត្ថុដែលដាក់អ៊ីប៉ូតែក បើដល់ ថ្ងៃកំណត់ឲ្យសងហើយ ហើយកូនបំណុលមិនសង ដោយមិនគិតពីលំដាប់ថ្នាក់ម្ចាស់បំណុលអ៊ីប៉ូតែកទៀយ ។

បាតិកាទី ៥

អំពីសន្តិកម្ម

មាត្រា ១៧០ : សន្តិកម្ម គឺការផ្ទេរនូវទេពិកភ័ណ្ឌនៃបុគ្គលម្នាក់ដែលស្លាប់ឲ្យទៅជនម្នាក់ទៀត ឬ ច្រើននាក់ដែលហៅថា ទាយាទ ឬ សន្តិជន ។

សន្តិកម្ម ត្រូវផ្ទេរតាមច្បាប់ ឬ តាមឆន្ទៈរបស់ខ្មោច ។

សន្តិកម្ម ដែលផ្ទេរតាមច្បាប់ហៅថា សន្តិកម្មឥតបណ្ដាំ សន្តិកម្មដែលផ្ទេរតាមឆន្ទៈ របស់ខ្មោចហៅថា សន្តិកម្មមានបណ្ដាំ ។

មាត្រា ១៧១ : សន្តិកម្ម ត្រូវចាប់ផ្ដើមក្រោយថ្ងៃដែលខ្មោចនោះស្លាប់ និង នៅទីដែលជា លំនៅក្រោយបង្អស់របស់ខ្មោច ។

មាត្រា ១៧២ : ជនដែលអាចទទួលសន្តតិកម្មបាននោះ គឺមនុស្សដែលមានជីវិតរស់នៅ ខាងមរណភាព និង មិនទាន់កាត់កាលជាផ្ទៃពោះក្នុងគភ៌ ។

ទារកដែលនៅក្នុងផ្ទៃនៅឡើយ បើកើតមកក្នុងរវាង ៣០០ ថ្ងៃ គិតតាំងពីថ្ងៃដែលម្ចាស់ទ្រព្យនោះស្លាប់មក ហើយរស់ អាចទទួលនូវសន្តតិកម្មបាន ។

មាត្រា ១៧៣ : ទណ្ឌិតដែលមានទោសឧក្រិដ្ឋអស់មួយជីវិត ត្រូវដកហូតនូវសមត្ថភាពនឹងទទួលបានទ្រព្យ ។ ឯទណ្ឌិតនេះ បើបាននូវការលើកទោស ឬ ការប្តូរទោសណាមួយហើយនឹងបានសមត្ថភាពទ្រព្យវិញ ។

សន្តតិកម្មផងបណ្តាំងណាដែលត្រូវបានទៅទណ្ឌិតដែលមានទោសឧក្រិដ្ឋអស់មួយជីវិត សន្តតិកម្មនោះត្រូវធ្លាក់ទៅបងប្អូនញាតិដទៃនោះទទួលជួស ។

មាត្រា ១៧៤ : តុលាការអាចកាត់សេចក្តីទុកជនទាំងឡាយដូចខាងក្រោមនេះ ជាអសក្តិបុគ្គល ដែលមិនអនុញ្ញាតឲ្យទទួលនូវសន្តតិកម្ម "មរតក" ទៀត :-

១- ជនដែលប៉ុនប៉ងសម្លាប់ជីវិតម្ចាស់ទ្រព្យរបស់ខ្លួន ទោះបីជាចេតនាក្តី ជាសហការីក្តី ឬ ក្រោមដែលមានគំនិតក្តី ។

២- ជនដែលមានអាយុច្រើនជាង ១៦ ឆ្នាំ បានដឹងការដែលជនដែលសម្លាប់ម្ចាស់ទ្រព្យ ហើយព្រងើយកន្តើយពុំប្តឹងតុលាការ ។

៣- ជនដែលប្តឹងបង្កាច់ទោសម្ចាស់ទ្រព្យ ឲ្យម្ចាស់ទ្រព្យត្រូវទោសឧក្រិដ្ឋទោស ឬ ទោសមជ្ឈិម ។

៤- ជនដែលអាចយកកម្លាំង ហើយមិនយកតែជាទាំ ឬ ឧបាយកលនានាទៅធ្វើលាដែលម្ចាស់ទ្រព្យនោះមានជម្ងឺលើកក្រោយបំផុតដែលបានធ្វើនឹងដៃ ។

៥- ជនដែលទៅនិរាកខ្លួនដែលម្ចាស់ទ្រព្យនោះស្លាប់ អាចយកកម្លាំង ហើយមិនបង្ហាញទីកន្លែងម្ចាស់ទ្រព្យប្រាកដដឹង ទៅវាផ្សេងពុំឲ្យនិយាយ ។

៦- មនុស្សដែលម្ចាស់ទ្រព្យបណ្តេញឲ្យចេញពីផ្ទះ ព្រោះអកតញ្ញូ ព្រោះមិនមានសេចក្តីគោរព ព្រោះទុរាចារ ឬ ព្រោះហេតុដទៃទៀត ហើយមិនបានមកសុំមាទោសម្ចាស់ទ្រព្យមុនពេលដែលស្លាប់ ។

តុលាការនឹងកាត់សេចក្តី ឲ្យកាត់កាលម៉ាងនេះបាន លុះណាតែជនណាម្នាក់ដែលមានប្រយោជន៍ក្នុងរឿងនេះបានប្តឹងផង ។

មាត្រា ១៧៥ : ជនអភ័ព្វនេះ ត្រូវសន្មតថា មិនបានទទួលនូវសន្តតិកម្មនោះ ។

សន្តតិកម្មដែលត្រូវបានមកជននោះ ត្រូវធ្លាក់ទៅលើជនទាំងឡាយ ដែលត្រូវបានសន្តតិកម្មនោះទាំងអស់ ប្រសិនបើជនអភ័ព្វនោះមិនបានរស់នៅ ក្នុងវេលាដែលម្ចាស់ទ្រព្យមរណៈកាលទេ គឺប៉ុន្តែកូនមានមាន់ស្លា ដែលកើតពីជនអភ័ព្វនោះរវាង ៣០០ ថ្ងៃ ក្រោយថ្ងៃស្លាប់នៃជនអភ័ព្វនោះ ហើយរស់ត្រូវស៊ើបអង្កេតរកទាំងអស់ ។

សន្តតិជនដែលត្រូវកាត់កាល ត្រូវបង្វិលចំណែកសន្តតិកម្មដែលខ្លួនបានទទួលរួចហើយ ព្រមទាំងផល និង ផលទុនដែលខ្លួនបានចាប់យកតាំងពីថ្ងៃដែលចែកសន្តតិកម្មនេះមកវិញ ។

មាត្រា ១៧៦ : ជនអភ័ព្វអាចនឹងកាត់កាប់ ដែលកន្លងនូវសន្តតិកម្ម ដែលបានទៅកូនខ្លួនដែលនៅក្នុងអនីតិភាពបាន ។

មាតិកាទី ១១

វិភាគទ្រព្យ

ជំពូកទី ១

វិធីការចែកទ្រព្យ

មាត្រា ១៧៧ : ការលក់អចលនវត្ថុជាកិច្ចសន្យាដែលជនម្នាក់ហៅថា អ្នកលក់ត្រូវផ្ទេរនូវសិទ្ធិនៃអចលនវត្ថុនោះ ឬ កម្មសិទ្ធិលើមួយផ្នែករបស់ខ្លួនឱ្យទៅជនម្នាក់ទៀតហៅថា អ្នកទិញ ដែលជាអ្នកត្រូវចេញថ្លៃជាប្រាក់តាមតម្លៃនៃវត្ថុនោះ ឬ សិទ្ធិនោះឱ្យអ្នកលក់ ។

មាត្រា ១៧៨ : កម្មសិទ្ធិករទាំងឡាយអាចលក់អចលនវត្ថុ ឬ សិទ្ធិទាំងឡាយលើអចលនវត្ថុដែលជាកម្មសិទ្ធិផ្ទាល់របស់ខ្លួនបាន លើកលែងតែក្នុងករណីដែលមានច្បាប់ ឬ បទបញ្ញត្តិហាមឃាត់តែប៉ុណ្ណោះ ។

មាត្រា ១៧៩ : កិច្ចសន្យានៃការលក់អចលនវត្ថុ ត្រូវតែធ្វើជាលិខិតតាមរូបមន្តលិខិតយថាភូតទើបបាន ។

មាត្រា ១៨០ : ត្រូវទុកជាមោឃៈ

- ការលក់អចលនវត្ថុមិនមែនជារបស់ខ្លួន
- ការលក់អចលនវត្ថុពីប្តីឱ្យទៅប្រពន្ធ ឬ ពីប្រពន្ធឱ្យទៅប្តី
- ការលក់អចលនវត្ថុអវិភាគ "ដែលបំបែកផ្នែកមិនបាន" ដោយសហកម្មសិទ្ធិករម្នាក់ ដោយគ្មានបានទទួលការព្រមព្រៀងពីសហកម្មសិទ្ធិករឯទៀត ។

មាត្រា ១៨១ : គេអាចលក់អចលនវត្ថុ ដែលនឹងមាននាពេលអនាគតបាន លើកលែងតែមរតកដែលមានម្ចាស់នៅរស់នៅឡើយ ទោះបីម្ចាស់មរតកនោះយល់ព្រមផងក៏ដោយ ។

មាត្រា ១៨២ : ការផ្ទេរនូវកម្មសិទ្ធិរបស់អ្នកលក់ឱ្យទៅអ្នកទិញ ទុកជាស្រេច ត្រូវគិតតាំងពីថ្ងៃដែលសំបុត្រលក់នោះមានសេចក្តីបញ្ជាក់ មានប្រថាប់ត្រា និងមានចុះក្នុងបញ្ជីការ កម្មសិទ្ធិផងទៀត ។

មាត្រា ១៨៣ : បើអ្នកលក់ លក់អចលនវត្ថុថោកជាងតម្លៃពិតនៃថ្ងៃដែលត្រូវលក់ក្នុងពេលនោះ ខ្លួនអាចនឹងសុំរំលាយការលក់បាន គឺថាតុលាការនាគាលបានទទួលពាក្យពីអ្នកលក់ ឬ ពីទាយាទ ឬ សិទ្ធិវន្តនៃអ្នកលក់ហើយ ត្រូវកាត់សេចក្តីឱ្យទុកការលក់នោះជាមោឃៈភ្លាម ទោះបីក្នុងកិច្ចសន្យាលក់នោះ អ្នកលក់បានដាក់សេចក្តីច្បាស់ថា ខ្លួនមិនប្តឹងសុំរំលាយទេ ប្រសិនបើអាចប្តឹងបានក៏ដោយ ឬ បានចែងច្បាស់ថា ខ្លួនជូនអំណោយដល់អ្នកទិញនូវថ្លៃលើសពីនេះទៅទៀតយ៉ាងនេះក៏ដោយ ។

មាត្រា ១៨៤ : បើការលក់នេះកន្លងបីឆ្នាំហើយ គិតចាប់ពីថ្ងៃដែលលក់មក តុលាការមិនអនុញ្ញាតទទួលពាក្យសុំរំលាយនោះទៀតឡើយ ។ អ្នកប្តឹងនោះទោះស្រីមានប្តីក្តី អ្នក[illegible]ខ្លួនក្តី អ្នកបានកំហាត់ក្តី អនីតិជនដែលនីតិជនណាម្នាក់ យកអចលនវត្ថុទៅលក់ក្តី ត្រូវកំណត់រយៈពេល ៣ ឆ្នាំ ដូចគ្នាទាំងអស់ ។

មាត្រា ១៨៥ : ប្រសិនបើតុលាការទុកបណ្តឹងសុំរំលាយការលក់ជាត្រឹមត្រូវហើយ អ្នកទិញអាចរើសយកចំណុចណាមួយ ក្នុងចំណុចទាំងពីរនេះ គឺប្រគល់អចលនវត្ថុឱ្យម្ចាស់វា ហើយយកថ្លៃដែលបានបង់ហើយមកវិញក៏បាន ឬ ទុកអចលនវត្ថុនោះ ហើយថែមប្រាក់ទៀតឱ្យគ្រប់តាមថ្លៃដែលអ្នកជំនាញបានកំណត់មកក៏បាន ។

តតិយជនដែលបានទិញតពីអ្នកទិញផ្ទាល់ក៏មានសិទ្ធិនេះដូចគ្នា លើកលែងតែអ្នកទិញផ្ទាល់រាប់ថា នឹងអាស្រ័យនឹងអ្នកលក់ផ្ទាល់ ។

មាត្រា ១៨៦ : បើអ្នកទិញពេញចិត្តនឹងទុកអចលនវត្ថុផង ហើយថែមថ្លៃឱ្យទៀត ដូចបានចែងក្នុងមាត្រាខាងលើ ខ្លួនត្រូវចេញការប្រាក់នៃថ្លៃដែលឱ្យថែមនោះ តាំងពីថ្ងៃដែលអ្នកលក់ប្តឹងមក ។

បើអ្នកទិញពេញចិត្តនឹងប្រគល់អចលនវត្ថុនោះផង ហើយដកយកប្រាក់ខ្លួនមកវិញ ខ្លួនត្រូវប្រគល់ផលនៃអចលនវត្ថុនោះ តាំងពីថ្ងៃដែលគេប្តឹងមក ។

បើអ្នកទិញមិនដែលបានទទួលផលពីអចលនវត្ថុនោះទេ អ្នកនេះត្រូវបានការនៃប្រាក់ថ្លៃដែលខ្លួនបានបង់ ហើយដោយគិតពីត្រឹមថ្ងៃគេប្តឹងមក ឬ គិតតាំងពីថ្ងៃទិញមក ។

មាត្រា ១៨៧ : ការលក់ដែលអាជ្ញាធរ ឬ តុលាការជាអ្នកលក់ ដូចជាអចលនវត្ថុដែលគេទិញបានពីការលក់ទ្រព្យក្ស័យធន ជាឧទាហរណ៍ ជននោះនឹងប្តឹងសុំរំលាយ ទេ ក៏មិនបានដែរ ។

មាត្រា ១៥៨ : ពេលវេលាកំណត់ពីការធ្វើលិខិតលក់ និងពេលវេលាកំណត់ប្រគល់ប្រាក់ថ្លៃ ជាបន្ទុករបស់ភាគីៗ ។

ជំពូកទី II

ពីការដូរ

មាត្រា ១៥៩ : ការដូរ ជាកិច្ចសន្យាដែលភាគីទាំងពីរព្រមប្រគល់របស់ឲ្យគ្នាទៅវិញទៅមក ។

មាត្រា ១៦០ : ការដូរនេះ ត្រូវប្រព្រឹត្តទៅតាមច្បាប់ និងរបៀបដូចគ្នានឹងការលក់ដែរ ។

មាត្រា ១៦១ : បើអ្នកដូរម្នាក់មិនមែនជាកម្មសិទ្ធិករនៃរបស់ដូរទេ ការដូរនេះត្រូវទុកជាមោឃៈ ។ ត្រូវទុកជាមោឃៈដែរ ៖

- ការដូរមួយដែលធ្វើឡើងដោយការព្រមព្រៀងពីអ្នកមិនមានសិទ្ធិ
- ការដូរមួយដែលភាគីម្ខាងបានប្រគល់របស់ទៅហើយ តែភាគីម្ខាងទៀតពុំព្រមប្រគល់ ។

មាត្រា ១៦២ : ការដូរដែលធ្វើឡើងដោយកលល្បិច អាចនឹងប្តឹងសុំឲ្យរំលាយ ហើយអ្នកដែលខូចខាតអាចសុំឲ្យនោះវិញក៏បាន ឬ ឲ្យសងជំងឺចិត្តក៏បាន ។

ជំពូកទី III

ពីការឲ្យ ឬ ប្រទានកម្ម

មាត្រា ១៦៣ : ការឲ្យ គឺជាកិច្ចសន្យាដែលម្ចាស់ម្នាក់ហៅថាអ្នកឲ្យ ឬ ទាយកឲ្យនូវរបស់មួយដោយឥតគិតថ្លៃ ទៅដល់ម្នាក់ទៀតហៅថាអ្នកទទួល ឬ បដិគ្គាហកដែលព្រមយករបស់នោះ ។

មាត្រា ១៦៤ : កាលបើប្រទានកម្ម ធ្វើជាលិខិតឯកជន ឬ លិខិតជាផ្លូវការ ប្រទានកម្មនោះត្រូវឲ្យដោយផ្ទាល់ដល់អ្នកទទួលដែលព្រមទទួលផង ។

ប្រទានកម្មដែលឲ្យរបស់ដោយផ្ទាល់ដៃ កាលបើបានប្រគល់ហើយ និងបានចុះបញ្ជីកាកម្មសិទ្ធិរួចហើយ ទើបចាត់ទុកជាស្រេច ហើយពុំនឹងត្រឡប់មកវិញបានទេឡើយ ។

មាត្រា ១៦៥ : ប្រទានកម្មដែលធ្វើដោយសេចក្តីស្នេហា ហៅថា អច្ឆិយទាន ។

មាត្រា ១៦៦ : កាលណាអ្នកទទួលប្រទានកម្មបានសម្រេចចិត្តទទួលហើយ អ្នកនេះអាចប្រកែកមិនព្រមយកប្រទានកម្មនោះបានផងដែរ ។

ម្ចាស់បំណុលនៃអ្នកនេះ មិនអាចធ្វើអន្តរាគមន៍ ដើម្បីបង្ខំអ្នកនេះឲ្យទទួលប្រទានកម្មបានទេឡើយ ។

មាត្រា ១៦៧ : ប្រទានកម្មនូវទ្រព្យដែលអ្នកឲ្យនឹងមានក្នុងអនាគតនោះមិនបានទេ ប្រទានកម្មដែលធ្វើ ដើម្បីឲ្យអ្នកទទួលនោះក្រោយសងបំណុលខ្លួនដែលនឹងមានក្នុងអនាគតក៏មិនបានដែរ និងប្រទានកម្មដែលបើកឲ្យអ្នកឲ្យមានសិទ្ធិយកត្រឡប់វិញ ដែលអ្នកឲ្យហើយ ទៅយកវិញតាមចិត្តខ្លួនក៏មិនបានដែរ ។

មាត្រា ១៦៨ : អ្នកឲ្យអាចបម្រុងទុក ដើម្បីខ្លួននូវផលុបភោគ សិទ្ធិប្រើប្រាស់ និងអាស្រ័យនៅលើរបស់ដែលខ្លួនឲ្យនោះក៏បានដែរ ។

មាត្រា ១៦៩ : ប្រទានកម្មណា ដែលអ្នកទទួលបានព្រមទទួលហើយ ប្រទានកម្មនោះត្រូវទុកជាស្រេចដាច់ ដោយពុំអាចយកត្រឡប់ទៅវិញបានទេឡើយ លើកលែងតែក្នុងករណីដូចខាងក្រោម ។

មាត្រា ២០០ : អ្នកឱ្យ ឬ សិទ្ធិវន្តរបស់អ្នកឱ្យ អាចនឹងប្តឹងសុំឱ្យបដិសេធវិញបានដោយមានហេតុដូចតទៅ :-

១- បើអ្នកទទួលមិនបានបំពេញនូវភារៈដែលខ្លួនមានភារកិច្ចត្រូវបំពេញ

២- បើអ្នកទទួលប្រព្រឹត្តនូវអំពើព្រហ្មទណ្ឌ ឬ ធ្វើខ្លួនឱ្យជាអកតញ្ញូប្រកបលក្ខណៈដូចមានចែងហើយក្នុងមាត្រាពីការនៃអន្តរកម្ម ។

៣- បើអ្នកទទួលមិនចិញ្ចឹមអ្នកឱ្យក្នុងពេលដែលខ័ត្តក្រ ។

មាត្រា ២០១ : ការសុំបដិសេធប្រទានកម្មនោះ ជាភារៈរបស់អ្នកឱ្យ ឬ របស់សិទ្ធិវន្តនៃអ្នកឱ្យ ។

មាត្រា ២០២ : ការបដិសេធនោះ បណ្តាលឱ្យរលាយកម្មសិទ្ធិនៃអ្នកទទួល ការនេះមានអានុភាពជាលុបបំបាត់រលាយទ្រព្យដែលបានឱ្យហើយនោះ ត្រូវបានទៅអ្នកឱ្យវិញ ដោយរំលងឱ្យអ្នកទទួលមានបំណុល និងបន្ទុកទាំងឡាយ ដែលបានធ្លាក់លើអ្នកនេះពីថ្ងៃមុនមក ។

មាតិកាទី ៥II

អំពីកិច្ចការអភិរក្សសិទ្ធិ នៃអចលនវត្ថុ

មាត្រា ២០៣ : រាល់លិខិតសញ្ញាពាក់ព័ន្ធនឹងអចលនវត្ថុ ត្រូវប្រគល់ទៅការិយាល័យភូមិបាល ឬ ការិយាល័យសុរិយោដី ដែលគ្រប់គ្រងអចលនវត្ថុនោះ ក្នុងរយៈពេលសាមសិបថ្ងៃ ចាប់ពីថ្ងៃបញ្ចប់មក ពុំនោះទេលិខិតសញ្ញានេះត្រូវទុកជាមោឃៈ និងជាអសារបង់ការ ។

ការិយាល័យភូមិបាល ឬ ការិយាល័យសុរិយោដី នឹងចុះបញ្ជីបានលុះណាតែលិខិតសញ្ញានោះមានគ្រប់លក្ខណៈតាមច្បាប់ ។

មាត្រា ២០៤ : ជនគ្រប់រូបអាចចំណាក់ចំណងសួរពត៌មាន អំពីស្ថានភាពអចលនវត្ថុ ឬ បន្ទុកលើអចលនវត្ថុនៅការិយាល័យភូមិបាល ឬ នៅការិយាល័យសុរិយោដី ឬ នៅនាយកដ្ឋានសុរិយោដីបានគ្រប់ពេលវេលា ក្នុងសៀវភៅចុះកម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុ ឬ សៀវភៅចុះភោគៈអចលនវត្ថុ ។

ចំពោះការធ្វើសុំសេចក្តីដកស្រង់ និងចម្លងបញ្ជីត្រូវធ្វើនៅការិយាល័យសុរិយោដី ឬ នាយកដ្ឋានសុរិយោដី ។

មាត្រា ២០៥ : កម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុ ត្រូវចុះក្នុងសៀវភៅចុះកម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុ ។ សៀវភៅចុះកម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុ ត្រូវធ្វើជាពីរច្បាប់ដូចគ្នា ដោយមួយច្បាប់ដាក់តម្កល់នៅការិយាល័យសុរិយោដីខេត្ត ក្រុង និងមួយច្បាប់ទៀតដាក់តម្កល់នៅនាយកដ្ឋានសុរិយោដី ។

មាត្រា ២០៦ : សៀវភៅចុះកម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុ ត្រូវចុះចេញការ រាល់ការផ្ទេរនិងទទួលបន្ទុកលើអចលនវត្ថុ ការបំបែកក្បាលដី ឬ ការបញ្ចូលក្បាលដី ។

មាត្រា ២០៧ : ភោគៈអចលនវត្ថុ ត្រូវចុះក្នុងសៀវភៅចុះភោគៈអចលនវត្ថុ ។ សៀវភៅនេះត្រូវធ្វើជាពីរច្បាប់ដូចគ្នា ដោយមួយច្បាប់ដាក់នៅការិយាល័យភូមិបាល និងមួយច្បាប់ទៀតនៅការិយាល័យសុរិយោដីខេត្ត ក្រុង ។

មាត្រា ២០៨ : សៀវភៅចុះភោគៈអចលនវត្ថុ ត្រូវចុះចេញការចំពោះតែការផ្ទេរអចលនវត្ថុ ការបំបែកក្បាលដី ការបញ្ចូលក្បាលដី ដែលជាលទ្ធផលនៃសន្តតិកម្មតែប៉ុណ្ណោះ ។

មាត្រា ២០៩ : សៀវភៅចុះកម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុ ត្រូវធ្វើតាមគំរូមួយ ដែលក្រសួងកសិកម្ម ក្នុងរង្វង់ក្រសួងប្រចាំភូមិភាគ ស្រុក ខេត្តបញ្ញាត្តិ ដោយបញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់នូវឈ្មោះកម្មសិទ្ធិករម្នាក់ៗ ។

មាត្រា ២១០ : សៀវភៅចុះកម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុ ត្រូវចុះ :-

១- ពិពណ៌នា អំពីក្បាលដី

២- អត្តសញ្ញាណម្ចាស់កម្មសិទ្ធិករ

៣- ការផ្លាស់ប្តូរ

៤- សេចក្តីយល់ឃើញផ្សេងៗ ។

មាត្រា ២១១ : សៀវភៅចុះបញ្ជីអចលនវត្ថុ ត្រូវធ្វើតាមគំរូនៃប្រកាស ក្នុងរង្វង់ព្រំប្រទល់ ក្រសួងកសិកម្ម ដោយបញ្ជាក់ឱ្យច្បាស់នូវឈ្មោះ ម្ចាស់ដីម្នាក់ៗ ។

មាត្រា ២១២ : សៀវភៅចុះបញ្ជីអចលនវត្ថុ ត្រូវមាន :-

១-លេខរៀងក្នុងសៀវភៅ

២-ក្រុមប្លង់ទី

៣-ឈ្មោះអ្នកកាន់កាប់ព្រំប្រទល់ដី កាលបរិច្ឆេទ

៤-ប្រភេទប្រើប្រាស់ដី ដោយបញ្ជាក់ពីទីតាំង

៥-អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណ របស់ម្ចាស់ដី

៦-ការផ្លាស់ប្តូរ ប្រភពនៃការកាន់កាប់ដី ការបំបែកក្បាលដី ការបង្រួមក្បាលដី តាមសន្តិកម្ម ។ល។

ដោយមានយោងលិខិតផ្សេងៗ ។

មាត្រា ២១៣ : ការចុះបញ្ជីការក្នុងសៀវភៅចុះកម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុនៅតាមការដ្ឋានសុរិយោដី ត្រូវធ្វើឡើងតាមប្រសាសន៍ការផ្ទេរ ដែលការិយាល័យសុរិយោដីបញ្ជូនមក ។

ការចុះបញ្ជីការក្នុងសៀវភៅចុះបញ្ជីអចលនវត្ថុនៃការិយាល័យសុរិយោដី ត្រូវធ្វើឡើងតាមប្រសាសន៍ការផ្ទេរ ដែលការិយាល័យភូមិភាគបញ្ជូនមក ។

មាត្រា ២១៤ : ក្នុងការធ្វើការវាស់វែងដែលនៅពេលមិនទាន់មានបង្គោលព្រំដី និងឧបករណ៍បច្ចេកទេស ទំនើបគ្រប់គ្រាន់ឱ្យនាយកដ្ឋានសុរិយោដី ត្រូវប្រើប្រាស់សៀវភៅចុះបញ្ជីអចលនវត្ថុដែលមានឈ្មោះតាម ដោយផ្អែកលើសៀវភៅចុះកម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុ និងសៀវភៅចុះការកាន់កាប់អចលនវត្ថុកសិកម្ម ដែលត្រូវចុះ ផ្ទាល់ដោយខ្លួនគេក្នុង ចំពោះដីកម្មសិទ្ធិ និងដីភោគៈ តាមឃុំនីមួយៗ ។

មាត្រា ២១៥ : ដែលនៅជាប់ក្បាលដី នីមួយៗដែលស្ថិតនៅក្នុងឃុំតែមួយ មិនត្រូវបំបែក ដោយត្រូវផ្ទាប់មិនដាច់ ផ្លាស់ប្តូរផលដំណាំ ឬ ក្នុងករណីការកម្មសិទ្ធិរបស់ជនទ្រើននាក់ ហើយ ប្រើប្រាស់ក្នុងរូបភាពតែមួយ ។

មាត្រា ២១៦ : ចាត់ទុកជាព្រំផ្ទាប់មិនដាច់ ដែលធ្វើឱ្យបំបែកក្បាលដីជាច្រើនក្បាលដី គឺ :-

របង ផ្លូវ ប្រឡាយ និងផ្លូវទឹក ដែលមានទទឹងយ៉ាងតិចពីរម៉ែត្រ ។

មាត្រា ២១៧ : ផ្លូវថ្នល់ ផ្លូវលំ ផ្លូវដែក ទីតាំងសាធារណៈ ទន្លេ បឹងបួ ស្ទឹង ព្រែក អូរ ប្រឡាយ ដែលបញ្ចូលក្នុងបាន ឬ មិនបាន ប្រឡាយបង្ហូរទឹកផ្សេងៗ ចូលមិនបានចាត់ជាក្បាលដីឡើយ គឺត្រូវចាត់ចូលជាសម្បត្តិសាធារណៈរបស់រដ្ឋ ។

មាតិកាទី XIII

អំពីទោសប្បញ្ញត្តិ

មាត្រា ២១៨ : អ្នកធ្វើការក្រសួងសុរិយោដីមិនត្រូវប្រកែកនិងទទួលពាក្យ ឬ ចាត់ការបើក ឬ ផ្ទាស់មិនព្រមចុះលេខាធាធីក ចេញប័ណ្ណសំគាល់សិទ្ធិ ចម្លងប័ណ្ណសំគាល់សិទ្ធិ ចំពោះសំណុំពាក្យស្នើទាំងឡាយ ដែលត្រឹមត្រូវ ក្រៅពីការផាកពិន័យ ត្រូវទទួលទោសវិន័យ ដោយមិនគិតអំពីព្យសនកម្ម ដែលបណ្តាលមកពីអំពើរបស់ខ្លួន ។

មាត្រា ២១៩ : អ្នកធ្វើការក្រសួងសុរិយោដីណាដែលទទួលប្រព័ន្ធ រួចចុះទេលខាធាធីក ឬ លេខាធាធីកខុស រួចចុះពិន្ទុលក្នុងសៀវភៅកម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុ ក្នុងសៀវភៅចុះការកាន់កាប់អចលនវត្ថុ និងក្នុងប័ណ្ណសំគាល់សិទ្ធិខុសប្រាកដ ឬ បន្ថែមលេខ ពីអចលនវត្ថុនោះ ត្រូវទទួលទោសវិន័យមិនគិតអំពីព្យសនកម្មដែលបណ្តាលមកពីអំពើរបស់ខ្លួន ។

មាត្រា ២២០ : នៅពេលណាស្ថាបនមានសមត្ថកិច្ចពិនិត្យឃើញថា ព្យសនកម្មនេះពិតជាបណ្តាលមកពីកំហុសរបស់អ្នកធ្វើការ អ្នកនេះត្រូវចេញពីមុខតំណែង និងផ្តល់សំណងជួសជុលសិទ្ធិវិញ ។

មាត្រា ២២១ : ជនណាក្លែងបន្លំ ឬ ប្ដូរបង្គោលព្រំអចលនវត្ថុ ដោយប្រើប្រាស់អចលនវត្ថុរបស់ខ្លួនទៅ អចលនវត្ថុដែលខ្លួនដឹងថា មិនមែនជារបស់ខ្លួន ឬ ដោយប្រើប្រាស់អចលនវត្ថុនោះទៅទីតាំងផ្សេង ដោយមានអ្នកណាម្នាក់ជាម្ចាស់ទេ ប៉ុន្តែតាមដែលក្ដីពិតខ្លួនបានដឹងថា អចលនវត្ថុនោះមានអ្នក ឬ បង្គោល នឹងត្រូវទទួលទោស ជននោះត្រូវផ្ដន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី ១ ឆ្នាំដល់ ៥ ឆ្នាំ ដោយមិនគិតដល់ការសងការខូចខាតដែលបណ្ដាលមកពីអំពើរបស់ខ្លួន ។

មាត្រា ២២២ : ត្រូវបានទោសដូចមាត្រា ២២១ ដែរ :

១_ជនដែលប្រកាសចុះក្នុងសេចក្ដីរាយការណ៍ចុះទៅលើអចលនវត្ថុ ឬ សេចក្ដីរាយការណ៍ចុះកម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុក្នុងនាមផ្ទាល់របស់ខ្លួនលើអចលនវត្ថុដែលខ្លួនដឹងថាមិនមែនជារបស់ខ្លួន ។

២_ជនដែលប្រកាសចុះបញ្ជីនូវប្រាតិភោគប្រវត្តិកម្មដើម្បីបានសិទ្ធិដែលខ្លួនដឹងថា មិនមែនជារបស់ខ្លួន និងជនដែលយល់ព្រមចុះបញ្ជីដោយដឹងថាមុននូវស្ថានភាពការពិតនោះ ។

៣_ជនដែលនៅពេលកសាងបណ្ណសំគាល់សិទ្ធិពុំបានប្រកាសឱ្យចុះនូវប្រាតិភោគ និងបន្ទុកដែលអចលនវត្ថុរបស់ខ្លួនដោយចេតនា ។

៤_ជនណាក៏ដោយដែលលួចបន្លំបណ្ណ ចុះកិច្ចសន្យាដាច់ខ្លួនគតិយជនលើអចលនវត្ថុ ។

មាត្រា ២២៣ : ភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលដែលមានតួនាទីពាក់ព័ន្ធនឹងការងារកាត់ដែលបានចូលរួមធ្វើអំពើដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ២២១ និង ២២២ នៃច្បាប់នេះ ត្រូវចាត់ទុកជាអ្នកសមគំនិត ។

អ្នកសមគំនិតត្រូវផ្ដន្ទាទោសដូចគ្នានឹងអ្នកធ្វើអំពើដែរ ។

មាត្រា ២២៤ : ជនណាដែលបានកាន់កាប់ដីប្រើប្រាស់រួចហើយមិនបានមកប្រកាសចុះបញ្ជីអចលនវត្ថុក្នុងរយៈពេល ៣ ខែ ត្រូវពិន័យជាប្រាក់ពន្ធអាករ និងបន្ថែមលើអចលនវត្ថុនោះ គិតចាប់ពីថ្ងៃដែលច្បាប់នេះចូលជាធរមាន ។ បើនៅតែមិនព្រមមកប្រកាសក្នុងរយៈពេល ៥ ឆ្នាំក្រោយមកទៀត ដីនោះនឹងត្រូវដាក់ជាសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ ។

មាត្រា ២២៥ : ជនណាដែលធ្វើឱ្យរាំងស្ទះដល់ការប្រកាសដីធ្លីត្រូវផ្ដន្ទាទោសពិន័យ បើមិនរាងចាល ត្រូវផ្ដន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី ១ ខែដល់ ១ ឆ្នាំ ។

មាត្រា ២២៦ : ជនណាដកចេញ ឬ ធ្វើឱ្យរាំងស្ទះដល់កិច្ចការដាក់ដែនសីម៉ាដីការដាំបង្គោលសីម៉ាដីដែនចំណុច ការតាំងទីផ្លាកសុរិយោដី ទោះជាបណ្ដោះអាសន្នក្ដី ឬ ជាអចិន្ត្រៃយ៍ក្ដី ត្រូវព្រមាន ។ បើមិនរាងចាលត្រូវផ្ដន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី ១ ខែដល់ ១ ឆ្នាំ ។

មាត្រា ២២៧ : ជនណាដកចេញ ឬ កំទេចបង្គោលសីម៉ាដីដែនចំណុច និងទីតាំងផ្លាកបញ្ញាសុរិយោដី នឹងត្រូវព្រមាន ។ បើមិនរាងចាល ត្រូវផ្ដន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី ១ ខែដល់ ១ ឆ្នាំ ។ ដោយមិនគិតដល់ការខូចខាតដែលបណ្ដាលមកពីអំពើរបស់ខ្លួន ។

ច្បាប់នេះ រដ្ឋសភានៃរដ្ឋកម្ពុជាបានអនុម័តនៅថ្ងៃទី ១០ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៨២ នាសម័យប្រជុំសាមញ្ញ លើកទី ២៣ នីតិកាលទី ១ ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១១ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៨២

ជ.រដ្ឋសភា
ប្រធាន
ហត្ថលេខា និង ត្រា : ជា ស៊ីម

បានចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
អគ្គលេខាធិការក្រុមប្រឹក្សារដ្ឋ
ហត្ថលេខា និង ត្រា : ចាន់ វ៉េន

លេខ: ១០០ ច.ស

បានចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២៤ ខែ ... ឆ្នាំ១៩៨២
ជ.ប្រធានមន្ទីរក្រសួងយុត្តិធម៌

ហ៊ុំ ចាវ

មាតិកាអត្ថបទ

		មាត្រា	ទំព័រ
	បទបញ្ញត្តិទូទៅ	១.៥	១
មាតិកាទី I	កម្មសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុ		១
	ជំពូកទី I ស្ដីពីប្រភេទអចលនវត្ថុ "អចលនវត្ថុប្រភេទ"		១
	ផ្នែកទី១ ស្ដីពីបញ្ជាប្រភេទនៃប្រភេទអចលនវត្ថុ	៦.១១	១
	ផ្នែកទី២ ស្ដីពីការចំណាត់ថ្នាក់រវាងអចលនវត្ថុជាមួយ ធ្វាផ្ទអចលនវត្ថុ	១២.១៨	៣
	ជំពូកទី II ស្ដីពីកម្មសិទ្ធិ	១៩.២១	៤
	ផ្នែកទី១ ស្ដីពីសិទ្ធិលើផ្ទៃដីលើអចលនវត្ថុ	២២.២៣	៤
	ផ្នែកទី២ ស្ដីពីសិទ្ធិលើផ្ទះដីសម្រាប់ និងដីសហកម្មសិទ្ធិ ទីរទ័ព	២៤.៣៥	៤
	ជំពូកទី III ស្ដីពីកម្មសិទ្ធិរួមគ្នា ឬ សហកម្មសិទ្ធិ	៣៦.៤២	៦
	ជំពូកទី IV ស្ដីពីសម្បុរសិទ្ធិភាព "របបកម្មភាព"	៤៣	៨
	ផ្នែកទី១ ស្ដីពីផលប្រយោជន៍សម្បុរសិទ្ធិ	៤៤.៥២	៨
	ផ្នែកទី២ ស្ដីពីឈ្នួលបុព្វការ របស់ ភ្ជួរសម្បុរសិទ្ធិ	៥៣.៥៥	៩
	ជំពូកទី V ស្ដីពីប្រភេទវត្ថុ	៥៦.៥៨	១០
	ជំពូកទី VI ស្ដីពីលក្ខខណ្ឌកម្មសិទ្ធិ និងស្ដីពីការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ កម្មសិទ្ធិអចលនវត្ថុ	៥៩.៦០	១០
មាតិកាទី II	ស្ដីពីភោគៈ	៦១.៧២	១០
មាតិកាទី III	ស្ដីពីសង្ខេប: ទោងនិងកម្មសិទ្ធិ	៧៣	១២
	ជំពូកទី I ស្ដីពីផលប្រយោជន៍	៧៤.៧៩	១២
	ផ្នែកទី១ ស្ដីពីសិទ្ធិផលប្រយោជន៍	៨០.៨៧	១៣
	ផ្នែកទី២ ស្ដីពីភារកិច្ចនៃផលប្រយោជន៍	៨៨.៩៨	១៤
	ផ្នែកទី៣ ផលប្រយោជន៍ប្រើប្រាស់	៩៩.១០៥	១៥
	ជំពូកទី II ស្ដីពីសិទ្ធិប្រើប្រាស់ និងការស្នាក់នៅ	១០៦.១១០	១៦
	ជំពូកទី III ស្ដីពីសេវភាព	១១១.១១២	១៧
	ផ្នែកទី១ ស្ដីពីសេវភាពដែលកើតមកពីធម្មជាតិ	១១៣.១១៥	១៧
	ផ្នែកទី២ ស្ដីពីសេវភាពដែលកើតពីច្បាប់	១១៦.១២៩	១៧
	ផ្នែកទី៣ ស្ដីពីសេវភាពដែលកើតពីសកម្មភាពបុគ្គល	១៣០.១៣៨	១៨
	ផ្នែកទី៤ សេវភាព ដែលរលត់ទៅវិញ	១៣៩.១៥០	២០
មាតិកាទី IV	ស្ដីពីប្រតិភោគអចលនវត្ថុ	១៥១	២០
	ជំពូកទី I ស្ដីពីការបញ្ចាំអចលនវត្ថុ	១៥២.១៦២	២០
	ជំពូកទី II ស្ដីពីហ៊ុប៉ូតែក	១៦៣.១៦៦	២៣
មាតិកាទី V	ស្ដីពីសន្តិភោគ	១៦៧.១៧៦	២៤
មាតិកាទី VI	ស្ដីពីកិច្ចសន្យា		២៥
	ជំពូកទី I ស្ដីពីការលក់អចលនវត្ថុ	១៧៧.១៨៨	២៥
	ជំពូកទី II ស្ដីពីការដូរ	១៨៩.១៩២	២៦
	ជំពូកទី III ស្ដីពីការឱ្យ ឬ ប្រទានកម្ម	១៩៣.២០២	២៧
មាតិកាទី VII	ស្ដីពីកិច្ចការពារសិទ្ធិកម្មសិទ្ធិលើអចលនវត្ថុ	២០៣.២១៧	២៨
មាតិកាទី VIII	ស្ដីពីទោសប្បញ្ញត្តិ	២១៨.២២៩	៣០

៙ ០០០ ៙

វចនានុក្រម

LEXIQUE

កសិការភេទ : (RESCISION) កិរិយាបដិសេធ កិច្ចសន្យាណាមួយដោយយកតិកិច្ចសន្យានោះមាន
: វិការៈ ផល ឬ ផលដែលការប្រយោជន៍គ្នា ។ ក្នុងចំណេះការការលក់ទ្រព្យដែលថា
: បដិសេធនូវកិច្ចសន្យាលក់ចោលដោយយកតិលក់ទំនុកណាមួយ ថោកជាងតាក់កណ្តាលជិត ចិន
: ចិតចំនែនចំនួន ។

ការជំរះមរតក : (Liquidation des successions) កិរិយាគិតបញ្ជីទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្មោច
: ឲ្យដឹងថាទៅលស់ប៉ុន្មាន ជាប់ប៉ុន្មាន ដើម្បីនឹងចែកឲ្យទាំងទាយាទ និងម្ចាស់បំណុល ។

កាត់កាល់ : (Exhéréder) បដិសេធ ជនណាម្នាក់ ឬ ច្រើននាក់មិនឲ្យមានសិទ្ធិទទួលមរតក
: ជនខ្មោច ។

កាយវិកលកម្ម : (Muti lation) ការធ្វើឲ្យអស់បង់ ឬ ពិការនូវអវយវៈណាមួយ នៃកាយ ។

ការទូទាត់ : (Compensation) ការយកចំណេញមកបំពេញការខាត ។ ក្នុងច្បាប់ជនពីរនាក់
: មានជំពាក់គ្នាទៅវិញទៅមក ដើម្បីកាត់កងគ្នាមិនឲ្យជំពាក់គ្នាទៅវិញ
: ទៅមក ។ ឧ.ឈ្មោះ "ក" ជំពាក់ប្រាក់ឈ្មោះ "ខ" ពីរម៉ឺនរៀល តែបើឈ្មោះ
: "ខ" ត្រូវទៅជំពាក់ការសងឲ្យឈ្មោះ "ក" វិញ ។ លុះត្រូវកាត់ពីរនាក់នេះ
: គិតរំលែកថា បំណុលនៅសល់ប៉ុន្មាន គឺប្រមូលប្រាក់ទូទាត់គ្នា មិនឲ្យជំពាក់គ្នាទៅ
: វិញទៅមក ។

ការងារ : (Ouvrage) ផលដែលទាំងពួងដែលកើតមកពីស្នាដៃជាង ឬ ពីស្នាដៃអ្នកធ្វើ ។
: ឧ.ផ្ទះ ការសាងសង់ ឬ បំណងនៃការសរសេរ ។

ថែវ : (Balcon) រានហាលតូចលានលើដំបូលនៅលើជំរាលខាងក្រៅ មានបង្កាន់ដៃព័ទ្ធជុំវិញ ។

ទេការណ៍វិច័យ : (Expertise) សេចក្តីរាយការណ៍របស់អ្នកជំនាញការ ដែលត្រូវការ ឬ
: ទៅក្រសួងនាក់ឲ្យធ្វើ ។

សំណងប្រាក់ : (Indemniser) ឲ្យសំណងចិត្ត ឬ សងទៅវាដើម្បីនូវខូចខាត ។

កូនបំណុល ឬ កូនបំណុល : (Débiteur) ជនអ្នកជំពាក់ប្រាក់ ឬ ជំពាក់ការព្វកិច្ចនៃ ។ ប្រជាពលរដ្ឋ
: ពាក្យ កំហឹងនេះតាមួយនឹងពាក្យកំផង ។ ឧ.អ្នកឯងជាកំហឹង ឬ កុំផងទេ... ។

កំណត់ហេតុ : (Extrait) សេចក្តីស្រង់ ឬ លិខិតដែលចម្លងយកចេញពីសេចក្តីស្រាវជ្រាវ ឬ
: ពីលិខិតណាមួយ ។ ឧ.កំណត់ហេតុបញ្ជីជាតិ ។

កំពែង : (Clôture) ជញ្ជាំងរបាំងព័ទ្ធ របង ភ្នំកុល... ។

ក្រាន : (Foyer) សម័យ បុរាណ កន្លែងដែលគេដុតភ្លើង សំរាប់កំដៅ ឬ សំរាប់ចំអិនអាហារ
: នៃគ្រួសារ សម័យសព្វថ្ងៃនេះកន្លែងនៅទីនៅនៃគ្រួសារ ។

អំណត់ក្តី : (Forclusion) ការអស់ទៅនៃសិទ្ធិប្តឹងផ្តល់ទៅតុលាការ ដោយហេតុថា រយៈ
: ពេលាដែលច្បាប់ឲ្យអំណាចប្តឹងបាននោះកន្លងផុតអស់ទៅ ។

ខាត់ : (Frais de justice) ប្រាក់ប្រដាប់ក្តី ។

គណនី : (Comptes) ការរាយតម្លៃនៃចំនួនអ្វីមួយ ។ បញ្ជីដែលកត់បំណុល ឬដែលកត់សំណង ។

ជនអាកាត់ "ជន" : (Interdit) កិរិយាហាមមិនឲ្យធ្វើអ្វីមួយ ។ ជនកំហាត់ គឺជនមានជម្ងឺទន់
: ខ្សោយ ស្តីស្តើ ឬ មានទោសបានមកផ្តាដែលច្បាប់ហាមថា ឬ ច្បាប់កំណត់ហាមមិនឲ្យ
: មានសេរីភាព ក្នុងការគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិខ្លួន ។

ច.ឆ.ជ

ចាត់តាំង : (Désigner) ជ្រើសរើសជនណាម្នាក់ ហើយបញ្ជាឲ្យកាន់មុខការ ឬ ធ្វើការណាមួយ

ឆន្ទានុសិទ្ធិ : (Pouvoir discretionnaire) អំណាចដែលប្រគល់ទៅចៅក្រមឲ្យ ធ្វើការ
: សម្រេចរឿងណាមួយតាមចិត្តខ្លួន មកពីសារព្រោះពុំបញ្ញត្តិណាមួយ ។

ជនតា : (Génération) ពួកជនដែលកើតមួយជំនាន់ៗ ។

ជីវវុត្តិ : (Subsistance) អាហារ ម្ហូបចំណី សំលៀកបំពាក់ ។

ឈ

ឈំនុះ "សិទ្ធិ" : (Droit d'accession) ទ្រព្យ ដែលផុះ ដុះលើដីកើតពីទ្រព្យមួយ ។ សិទ្ធិឈំនុះ
: សិទ្ធិលើទ្រព្យ មានបណ្តាដែលផុះ ឬ ដែលកើតពីទ្រព្យ ឬ ដីលក្ខដែលផ្សាំក្រពាត់រួមខ្លួន ម្ចាស់
: ទ្រព្យនោះ ត្រូវបានជួនទៅដែលកើតពីទ្រព្យនោះខ្លួន ។ សិទ្ធិរបស់ម្ចាស់ទ្រព្យនោះនោះ
: ហៅថា "សិទ្ធិឈំនុះ" ... ។

ញ.ដ.ឋ.ឌ.ឍ.ណ

ញាណកម្ម : (Invention) កិរិយាបង្កើតវត្ថុថ្មីមុនអ្នកទាំងពួង ។ អ្នកដែលបង្កើតម៉ាស៊ីនដេរ
: មុនគេឈ្មោះ ស៊ីម៉ង់ទីយេ ដូច្នេះម៉ាស៊ីនដេរ ជាញាណកម្មរបស់ស៊ីម៉ង់ទីយេ ។

តតិយជន : (Tiers Tierse) ជនទីបី ឬ ភាគីទីបីក្នុងរឿង ។ អ្នកដទៃ ឬ អ្នកក្រៅ អ្នកណា
: និង អ្នកជាភាគីទី ១ និងទី ២ ក្នុងការលក់ដូរនេះដែរ ហៅថា តតិយជន ។

ទារិកាលិក : (Prostation) ទង្វើជាទីតាំងទីនកាលគុណិកណាមួយ ។ ឧ. ស្រ្តីដែលជនម្នាក់ឱ្យពីជន
: ម្នាក់ទៀត ហៅថា ការទារិកាលិកជីនការប្តី ។

តិថី : (Quantum) ចំនួនថ្ងៃ ខែ ឬ ឆ្នាំដែលវិនយកជូនប្រាជ្ញា ។
: ឧ. ពីថ្ងៃ ៣ ខែ១ ខែចែត្រ មកដល់ថ្ងៃ ៣ ខែ១ ខែពិសាខ ហៅថាមួយតិថី ។

តែងតាំង : (Nommer) ឲ្យមុខការ ឲ្យគុណភាព ។ ឧ. ឈ្មោះ "ក" បានតែងតាំង
: ឈ្មោះ "ខ" ជាទាយាទរបស់ខ្លួន ។

ទូល់សញ្ជាតិ : (Déchéance de nationalité) ទុបងឲ្យបានសញ្ជាតិដែលមានហើយនោះ
: ទៀត ដកហូតយកសញ្ជាតិនោះវិញ ។

ទណ្ឌិត : (Condamné) ជនដែលតុលាការបានដាក់ទោសកម្មរួចហើយ ។ ជនដែលកំពុងរងទណ្ឌកម្ម
: របស់តុលាការ ។

ទាយាទ : (Héritier) អ្នកដែលច្បាប់តម្រូវឲ្យទទួលមត៌កពីជនណាម្នាក់ ។ ឧ. កូនទាយាទ
: របស់ឪពុក ម្តាយ ជីដូន ជីតា ជាទាយាទរបស់ចៅ ដែលតម្រាបច្ចុប្បញ្ញាតិជាដើមវង្ស ។

ទាសភាព : (Esclavage) ភាពជាខ្ញុំបំរើគេ ។

ទាស់មុខស្ទះ : (Inceste) យកញាតិឯងដែលច្បាប់ហាម មកធ្វើជាប្តី ឬ ជាប្រពន្ធ ។
: ឧ.ចៅ យកក្មួយធ្វើជាប្រពន្ធ ហៅថា ទាស់មុខស្ទះ ។

ទិដ្ឋាការ : (Visa) ហត្ថលេខា ក្រាដែលបានចុះ ក្នុងឯកសារលិខិតណាមួយដើម្បីឲ្យលិខិតនោះ
: មានតម្លៃតាមលក្ខណៈច្បាប់ ឬ ដើម្បីបញ្ជាក់ថាម្ចាស់លិខិតនោះបានបង់ពន្ធរួចហើយ ។

ទុរាចារ : (Inconduite) ការប្រព្រឹត្តិដែលពុំពិរោះ ក្រៅ អាចារ ។

ធនលាភ : (Rente) ផលដែលផ្តល់ឲ្យទៀងរាល់ឆ្នាំ ដូចជាការប្រាក់ ឈ្នួលដី ឈ្នួលផ្ទះជាដើម ។

ធម្មានុរូប : (Légitime) ដែលមានលក្ខណភាពត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ ។ ចំពោះក្រុមគ្រួសារ
: ធម្មានុរូប ។ កូនដែលកើតពីឪពុកម្តាយមានខាន់ស្លា ហៅថាកូនធម្មានុរូប ឬ កូនមាន
: ខាន់ស្លា ។

ធម្មានុរូបកម្ម : (Légitimation) ការធ្វើឲ្យបានលក្ខណភាពតាមច្បាប់ អោយជាជនមានលក្ខណភាព
: បរិបូណ៌តាមច្បាប់ ។ ការធ្វើកូនឥតខាន់ស្លា ឲ្យជាកូនមានខាន់ស្លា ហៅថា
: ធម្មានុរូបកម្ម ។

នវកម្ម : (Novation) ការបង្កើតការកាតព្វកិច្ចមួយថ្មី ដើម្បីយកទៅជំនួសកាតព្វកិច្ចចាស់ ។
: ឧ. ការយកប្រាក់ស្តែងទៅដាក់បញ្ចាំជំនួសប្រាក់ដែលបញ្ចាំពីមុន ហៅថា នវកម្ម ។

និទ្ទេស : (Mention) សេចក្តីដែលចុះបន្ថែមនៅរឹមទំព័រ ឬ នៅខាងចុងទំព័រ
: នៃលិខិតណាមួយ ។

និរាករ : (Abroger) លុបចោលលែងឲ្យប្រើច្បាប់នោះតទៅទៀត ។

នីតិបុគ្គល : (Personne morale) ក្រុមនៃមនុស្សដែលច្បាប់ទទួលស្គាល់ជាការបុគ្គលដែរ ដែល
: អាចមានសិទ្ធិមានកិច្ចនៃខ្លួន ។ ឧ. ពុទ្ធិកសមាគមជានីតិបុគ្គល ក្រុមហ៊ុនធ្វើជំនួញក៏ជានីតិបុគ្គលដែរ ។

នីតិភាព : (Majorité) អាយុដែលច្បាប់បើកឲ្យមានសិទ្ធិពេញលេញ បរិបូណ៌ ។
: ឧ. នៅប្រទេសកម្ពុជា អាយុដែលត្រូវចាត់ជានីតិភាព គឺ ២១ ឆ្នាំ ។

នីតិវិធី : (Procédure) វិធីដែលកំណត់ការប្រើប្រាស់ ដើម្បីចាត់ចែងរឿងក្តីតាំងពីដើម
: រហូតដល់ចប់ ។

នីតិសម្បទា : (Habilité) សមត្ថភាពដែលច្បាប់បើកឲ្យជនម្នាក់ៗ មានអំណាចគ្រប់គ្រាន់ ដើម្បី
: និងធ្វើកិច្ចការអ្វីមួយ ។ ឧ. ស្នងការប៉ូលីស មាននីតិសម្បទា នឹងធ្វើកំណត់ហេតុ អំពីបទល្មើស
: ជាជាយថាហេតុកើតមានក្នុងដែនរបស់ខ្លួន ។ ឧ. ជនអនីតិជនមិនមាននីតិសម្បទា នឹងទទួលមរតកពី
: ឪពុកម្តាយទេឡើយ ។

ប.ផ.ព.ភ.ម

បច្ឆាញាតិ ឬ បច្ឆាជន: (Descendante) ជន ឬ ពួកជនដែលកើតក្រោយជនមួយពួកទៀត ។
: ឧ. កូនបច្ឆាជន របស់ឪពុកម្តាយ ។

បញ្ជីការពិត្យាត្រីមុទ្រា ស្ទុង: (Régistre immatriculation) សៀវភៅបញ្ជីរបស់ក្រសួង
: សុរិយោដីសំរាប់កត់ត្រាដីកម្មសិទ្ធិ ។

ប័ណ្ណ : (Titre) លិខិតដែលមានរូបមន្តយ៉ាងនេះ "ដែលមានរូបភាព និងទំរង់ត្រឹមត្រូវ
: តាមច្បាប់" សំរាប់បញ្ជាក់ពីសិទ្ធិណាមួយ ។ ឧ. ដែលអ្នកផងហៅថាស្លឹកដែនដីនោះ
: ជាប័ណ្ណដីកម្មសិទ្ធិ ។

បណ្ណសារដ្ឋាន : (Archive) ទីសំរាប់ទុកលិខិតផ្សេងៗ ដែលបានសារៈសំខាន់ដូចបញ្ជីអត្រានុកូល-
: ដ្ឋានជាដើម ។

បន្ទុកការៈ ឬ ធុរៈ : (Charger) មុខការ មុខងារ ភារកិច្ច ប្រតិកម្មដែលជនណាម្នាក់ធ្វើ ឬ បំពេញ ។

បរិវត្ត "រូបមន្ត" : (Formule exécutoire) រូបមន្តដែលមានសេចក្តីថា ឲ្យយកទៅសំរេចបាន ។

បុរសិត : (Pupille) កូនកំព្រាជាអនីតិជនដែលថិតនៅក្រោមអាណាព្យាបាល នៃ
: ជនណាម្នាក់ ។

បិតុភាព : (paternité) ក្រសែញាតិដែលទាក់ទងពីឪពុកម្តាយទៅកូន ។

បុត្តភាព : (Filiation) ក្រសែញាតិដែលទាក់ទងពីឪពុកម្ដាយទៅកូនបង្កើតរបស់ខ្លួន ។

បុព្វញាតិ : (Ascendants) ពួកជនដែលកើតមុនជនមួយពួកទៀត ។
: ឧ.ឪពុកម្ដាយ ជីដូនជីតា... ។ល។...ជាបុព្វញាតិរបស់ ចៅ....... ។

បុរិមា : (Préféronce) សេចក្ដីរាប់អានជនទនេះប្រសើរជាងជនទនោះ ។ សិទ្ធិដែលបើក
: ឲ្យជនណាម្នាក់អនុវត្តមុនជនឯទៀត ។

បេតិកភ័ណ្ឌ : (patrimoine) ទ្រព្យដែលជនម្នាក់ៗ មាននឹងបំណុលដែលជនម្នាក់ៗ ជំពាក់គេ ។
: ទាំងទ្រព្យ ទាំងបំណុលរបស់ជនម្នាក់ៗ ហៅថាបេតិកភ័ណ្ឌ ។

ប្រកាសនៈ : (Publicité) កិរិយាប្រកាសឲ្យសាធារណៈជនបានដឹង ឬ ដោយវាចារ ឬ
: ដោយលិខិតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ។

ប្រតិសកម្ម : (Rétreactivité) ការដែលមានអានុភាពបកទៅអតីតកាលវិញ ។

ប្រធាន : (principal) ដែលធំ ដែលសំខាន់ជាងគេ ដែលមានមុនគេ ។

ប្រវត្តិកាល : (période) ខណ្ឌ ពេលវេលាដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងមួយវេរៈ ; ពាក្យសាមញ្ញ
: គេច្រើននិយាយថា "សម័យ" ។ សម័យដែលខ្មែរចំរើនរុងរឿង ឬ ប្រវត្តិកាលដែលខ្មែរ
: រុងរឿង ។

ប្រាតិភោគប្រត្យក្ស : (Soroté reello) ការយកទ្រព្យទៅធានាបំណុល ។ ពាក្យបុរាណថា
: កំនាប់ដោយវត្ថុ ។ ឧ.ការបញ្ចាំដែលជាប្រាតិភោគប្រត្យក្សលើចលវត្ថុ ។ ការបញ្ចាំ
: ដីស្រែចំការ ជាប្រាតិភោគប្រត្យក្សលើអចលវត្ថុ ។

ផលចម្រូត : (Récolte) ផលដែលច្រូត បេះ ប្រមូល យកពីដីមក ។

ផលទុន : (Revenu) ផល ឬ ចំណេញដែលកើតមកពីទុន ឬ ពីសម្បត្តិដែលគេយកទៅ
: ប្រកបរបរណាមួយ ។

ផលធម្មជាតិ : (Fruit naturol) ផលិតផលដែលកើតពីដីធ្លី ឬ កូនសត្វដែលកើតពីមេ ឬ
: ទាមក ។

ផលស៊ីវិល : (Fruit civil) ប្រាក់ដែលបានមកពីដី ឬ ពីប្រាក់ដូចជាការប្រាក់ ឬ ឈ្នួលផ្ទះ
: ជាដើម ។

ផលុបភោគ : (Usufruit) សិទ្ធិបរិភោគ និង ប្រើប្រាស់នូវផល និង ផលទុនដែលកើតមកពី
: ទ្រព្យជាកម្មសិទ្ធិអ្នកដទៃ ។
: ឧ.ឈ្មោះ "ក" មានសិទ្ធិប្រមូលយកដីឡូងជាកម្មសិទ្ធិរបស់ខ្លួនទៅឈ្មោះ "ខ" ដើម្បីយកផល
: ចិញ្ចឹមជីវិតរយៈមួយជីវិតក្ដី រយៈកាលមានកំណត់ក្ដី ដោយយកផ្លែផលទទួល ប៉ុន្តែដីនៅតែជាដីរបស់
: ឈ្មោះ "ក" ដដែល ។ សិទ្ធិដែល "ក" បើកឲ្យ "ខ" បរិភោគផលដីរបស់ខ្លួននោះ
: ហៅថា ផលុបភោគ ។ "ខ" ហៅថាផលុបភោគី រីឯ "ក" ជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ ។

ផលុបភោគី : (Usufrui tier) អ្នកមានសិទ្ធិផលុបភោគអ្នកស៊ីផល ។

ព្យសនកម្ម : (Préjudice) ការខូចខាត ឬ សេចក្ដីវិនាសអន្តរាយដល់រូបកាយក្ដី ដល់សម្ភារៈក្ដី
: ដល់ចិត្តគំនិតក្ដី ដែលបណ្ដាលមកពីអំពើរបស់អ្នកដទៃ ។

ព្យាកុលភាព : (Confusion) ភាពច្របូកច្របល់គ្នា ។ ក្នុងទីនេះព្យាកុលភាពមានន័យថា មនុស្ស
: ជាកូនបំណុលផង ជាម្ចាស់បំណុលផង ដែលជាជនតែម្នាក់ ។

ព្រឹត្តិការណ៍ : (Evènoment) អ្វីៗ ដែលកើតមានឡើង ឬ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ។
: ឧ.សង្គ្រាមដ៏សាហាវ និងភ្លើងឆេះដែលធ្លាប់កើតឡើង គឺជាព្រឹត្តិការណ៍ដែលគួរឲ្យចងចាំ ។

ភាគី : (Partie) បុគ្គល ក្រុមណា ជនម្នាក់ៗ ដែលកិច្ចសន្យា ។

ភោគៈ : (Possession) វិធីដែលជនម្នាក់ៗ មានលើទ្រព្យណាមួយតាមច្បាប់ហាក់ដូចជា
: ម្ចាស់ពិតរបស់ខ្លួន ។ "ភោគៈ" ជាពាក្យដូចគ្នានឹងកម្មសិទ្ធិ ដែលជាសិទ្ធិពេញលេញលើវត្ថុ
: របស់ជនម្នាក់ៗ ទៅលើទ្រព្យណាមួយ ។ ឧ.អីដែលជីតាពីកម្មសិទ្ធិ ជាប្រធានដែលថា មិនដែលមាន
: ដែលបានផ្តល់ភោគៈ ។

មជ្ឈមណ្ឌល : (Centre) ទីស្នាក់ការ ។ ទីកន្លែងដែលជាប្រធានដែនកិច្ចការទាំងពួង ។

មធ្យោបាយ : (Moyen) អ្វីដែលជាឧបករណ៍សម្រាប់សម្រេចប្រយោជន៍កិច្ចការ ឬ បញ្ហាណាមួយ ។

មាតិកភ័ណ្ឌ : (Matrimonial) ទ្រព្យ ឬ ទ្រព្យដែលទាក់ទងក្នុងពេលរៀបការជាប្តីភរិយា ។

មូលដ្ឋាន ឬ គោលច្បាប់ : (principe) គឺជាគោលដែលសម្រេចឱ្យមានរបស់ជាមូលដ្ឋានដែលច្បាប់ ។

យ.រ.ល.វ

ល៉ី : (Saillie) ចំណែកផ្នែកដែលលយចេញពីផ្ទៃរាបស្មើ ។

យុវនារី : (Minorité et unique) នារីក្រមុំ ដែលមានអាយុតិចជាងការកំណត់
: ក្នុងច្បាប់ ឬ ក្រមរដ្ឋប្បវេណី ដែលនិយាយ ពីការអនុវត្តប្រាប់ក្នុងក្រមនេះ

រូបមន្ត : (Formalité) ការធ្វើដែលត្រូវតែគោរពតាមរូបភាពច្បាប់របស់ឯកសារ ។

រូបវន្តបុគ្គល : (Personne physique) បុគ្គលដែលមានរូបរាងកាយ ពីមនុស្ស ដែលកាត់ ផ្តល់នូវ
: សិទ្ធិបុគ្គលដែលជាមនុស្ស ដោយអនុលោមតាមច្បាប់ ។

សោភណ៍ទីលានជី : (Bonnes moeurs) កិរិយាប្រព្រឹត្ត ឬ ទំលាប់របស់មនុស្សម្នាក់ៗ ទៅតាម
: ទំនៀម ឬ ច្បាប់របស់ប្រទេសមួយៗ ។

សម្ព័ន្ធ "ញាតិ" : (Lien de parenté) ញាតិដែលជាប់ពីសំណាក់មកពូជពង្ស និងពូជសាសន៍ ។
: ពាក្យនេះដូចនឹងញាតិមិត្តដែលជាញាតិជាប់ឈាម ។

លក្ខខណ្ឌ : (Conditions) ស្ថានភាពដែលត្រូវមាន ឬ ដែលត្រូវធ្វើពេញលេញដើម្បីនឹងជឿប៊ី
: ឱ្យបានសម្រេចបំណងណាមួយ ។ ឧ.មនុស្សប្រុស ស្រីដែលចង់រៀបការជាប្តី ប្រពន្ធ ត្រូវបាន
: លក្ខខណ្ឌ ទីពីរមាន ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១០៤ ដល់ ១៨៧ នៃក្រមរដ្ឋប្បវេណី ។

លក្ខណៈ : (Caractère) វិធាន ឬ ការ កិរិយា ដែលបែប ។

លទ្ធកម្ម : (Acquisition) ការទទួលបានទ្រព្យសម្បត្តិ ឬ ជាកម្មសិទ្ធិនៃវត្ថុណាមួយដោយ
: ការធ្វើរបស់ខ្លួនក្តី ដោយមិត្តក្តី ដោយអ្នកក្តី ដោយអត្ថិកម្មក្តី ។

លិខិតបញ្ជាក់ : (Acte certifié) លិខិតដែលមេឃុំ ឬ ចៅហ្វាយស្រុកបញ្ជាក់ថាពិត ច្បាស់ពិត
: ឱ្យតាមច្បាប់ ដើម្បីទុកជាសក្ខីពយានតាមឯកសារដែលលិខិតនេះ ។

លិខិតយថាភូត : (Acte authentique) លិខិតធ្វើតាមរូបមន្តនៃច្បាប់ ដូចជាលិខិតបញ្ជាក់
: ផ្សេងៗ ។

វិធវាភាព : (viduité) ភាពមេម៉ាយ ភាពមេម៉ាយ ។

វិធាន : (Règle) មូលដ្ឋាន ច្បាប់ បទ្ទាត់ ។

វិធានការ : (Mesure) មធ្យោបាយ គោលក្រមវិធី ធ្វើ ។

វិនិច្ឆ័យ : (Justiciable) អ្នកដែលមានសិទ្ធិឱ្យតុលាការជំនុំជម្រះឱ្យ ។

វិបរិត : (Altération) ការកែប្រែដែលធ្វើឱ្យខូចខាតនូវអត្ថន័យ ឬ ការណ៍ពិត
: ដើម្បីរបស់ណា ដើម្បីឱ្យមានប្រយោជន៍ណាមួយ ។

វិសាលភាពនៃអាណត្តិ : (Etendue du mandat) វិសាលភាព ភាពទូលំទូលាយ ។ វិសាលភាពនៃ
: អាណត្តិគឺអំណាចនៃអាណត្តិ ។

វិហឹង្សា : (Violence) សេចក្ដីឃោរឃៅ ។

ស.ហ

សញ្ជាតូបនីយកម្ម : (Naturolisation) ការទទួលឱ្យជនបរទេសណាម្នាក់ចូលសញ្ជាតិនៃប្រទេសដែល
: ជននោះនៅ ។ ការសុំចូលជាតិ ។

សហិតានុញ្ញាតិ : (Homologation) សេចក្ដីយល់ព្រមរបស់អាជ្ញាធរ រដ្ឋបាល ឬ អាជ្ញាធរតុលាការ
: ចំពោះលិខិតណាមួយដែលត្រូវតែធ្វើតាមផ្លូវច្បាប់ ។

សន្តតិកម្ម : (Succession) ការបន្តតាមច្បាប់ នូវទ្រព្យរបស់អ្នកស្លាប់ឱ្យទៅអ្នករស់
: មរតក ឬ ទ្រព្យរបស់ម្ចាស់ដែលត្រូវបានទៅទាយាទ ។

សមគ្គសង្វាស : (Union) ការរួមរស់នៅរបស់ប្ដី ប្រពន្ធ ។

សមត្ថកិច្ច : (Compétence) សិទ្ធិរបស់តុលាការដែលមានដើម្បីជំនុំជម្រះរឿងក្ដីណាមួយ ។

សម្បត្តិសាធារណៈនៃសមូហភាពរាជការ : (Domaine public des collectivités
: Administretives) ទ្រព្យដែលត្រូវរក្សាឱ្យគង់រូបតាមធម្មជាតិរបស់វា ដើម្បី
: ទុកឱ្យអ្នករួមសង្គមប្រើប្រាស់ជាទូទៅ ដូចជា : ផ្លូវ ថ្នល់ ... ។ល។
: ទ្រព្យទាំងអស់នេះជាទ្រព្យសាធារណៈ ប្រទេសជាតិមិនអាចឱ្យអ្នកណាលក់ ដូរ និង
: មានការកាន់កាប់ផ្ទាល់ខ្លួនបានទេ ។

សម្បត្តិឯកជននៃសមូហភាព : (Domaine privé des collectivités) ទ្រព្យរបស់សង្គមណាមួយ
: ដែលមិនសម្រាប់ឱ្យជនក្នុងសង្គមនោះប្រើប្រាស់ជាសាធារណៈទូទៅ ជាសម្បត្តិដែលសង្គម
: អាចលក់ ដូរ ជួល បានឱ្យទៅអ្នកដទៃយកទៅធ្វើជាទ្រព្យរបស់ខ្លួនបាន ។ ដូចជាដី
: ក្រុងផ្សេងៗ ដែលជនជាតិដទៃបានទិញ អាចជួល ឬ ទិញពីរាជការក្រុង មកធ្វើជាផ្ទះ ។

សម្បទាន : (Concession) ទ្រព្យដែលគេទិញ ឬ សុំជាវពីរដ្ឋ មកធ្វើជាទ្រព្យរបស់គេ ។

សមាមាត្រ : (Propertion) ការ ឬ របស់ណាមួយដែលស្មើ ដែលស្របនឹងការ ឬ របស់មួយទៀត
: ឧ.ទណ្ឌកម្មដែលតុលាការបានផ្ដន្ទាទោស មានសមាមាត្រនឹងកំហុសដែលជននោះបានប្រព្រឹត្ត
: ហើយ គឺជាសមធម៌ នឹងកំហុសនោះហើយ ។

សមូហភាព : (Collectivité) ជនទាំងឡាយដែលមករួមគ្នាជាក្រុម ឬ ជាសង្គមមួយ ។
: មនុស្សទាំងអស់ក្នុងឃុំ ឬ ស្រុក ឬ ក្នុងក្រុងណាមួយ ហៅថា សមូហភាព ។

សវនាការ : (Audience) ពេល ឬ កន្លែងដែលតុលាការជំនុំជម្រះក្ដី ។ បុរាណគេនិយមហៅថា
: ក្រឡាក្រម ។

សហកម្មសិទ្ធិ : (Co propriété) កម្មសិទ្ធិនៃវត្ថុតែមួយរបស់ជនច្រើននាក់ ។ ឧ.ជនច្រើននាក់
: រួមរួមគ្នាទិញរបស់មួយ ។ របស់នោះជាសហកម្មសិទ្ធិរបស់ជនទាំងឡាយដែលទិញនោះ ។

សហកម្មសិទ្ធិករ : (Le propriétair) អ្នកដែលមានសហកម្មសិទ្ធិ ។

សហគមន៍ : (Communauté) ក្ដី ដែលជនទាំងឡាយយកបកក្រុមគ្នា ។ ទ្រព្យសហគមន៍ គឺ
: ទ្រព្យដែលប្ដី ប្រពន្ធរកបានជាមួយគ្នា ។

សហចារី : (Co- auteur) អ្នកដែលចូលរួមក្នុងការប្រព្រឹត្តបទល្មើសជាមួយអ្នកដទៃ ។

សហទាយាទ : (Co- héritier) អ្នកដែលត្រូវចូលរួមក្នុងការចែកមត៌កជាមួយគ្នា ។

សហព័ទ្ធ : (Conjoint) ប្ដី ឬ ប្រពន្ធ ឬ ទាំងប្ដី ទាំងប្រពន្ធ ។

សារទុក្ខ "បណ្ដឹង" : (Pourvoi) បណ្ដឹងដែលប្ដឹងទៅសាលាវិនិច្ឆ័យ ដោយមិនសុខចិត្ត នឹងសាលក្រម ឬ
: សាលដីកាណាមួយ ។

សារជាតិ : (Substence) លក្ខណៈប្រចាំរបស់អ្វីដែលធ្វើឱ្យកើតសារជាតិនោះឡើង ។

សាលដីកា : (Arrêt) សេចក្ដីសម្រេចរបស់តុលាការជាន់ខ្ពស់ មានសាលាឧទ្ធរណ៍ និងសាលា
: វិនិច្ឆ័យជាដើម ។

សិទ្ធិប្រទាន : (Procuvation) អំណាចដែលជនម្នាក់ឱ្យទៅជនម្នាក់ទៀត ឱ្យយកទៅប្រើប្រាស់
: ក្នុងនាមខ្លួន និង ជំនួសខ្លួន ។

សុពលភាព : (Validité) គុណភាពនៃកិច្ច ដែលនៅខ្លាំង នៅមាំ នៅមានប្រសិទ្ធភាព ជារបស់
: ត្រឹមត្រូវ ។

សិទ្ធិវន្ត : (Ayant- droit) អ្នកមានសិទ្ធិលើវត្ថុណាមួយ ។ ឧ.កាលណាអ្នកបង់ពន្ធកបាន
: ស្លាប់ទៅហើយ ដល់ស្លាប់ទៅហើយ សហព័ទ្ធ និងកូនទាំងប៉ុន្មានដែលនៅក្នុងបន្ទុកនៃអ្នក
: នោះអាចទារការកាលពីក្រុមហ៊ុនទៀត ព្រោះខ្លួនមានគុណភាពជាសិទ្ធិវន្ត ។

សិលាវារី : (Carrière) កន្លែងជាទីកើតនៃថ្ម កន្លែងដែលគេជីកយកថ្ម ។

សិប្បករ : (Artisan) អ្នកធ្វើការ អ្នកបង្កើតផល ដោយដៃដើម្បីជាប្រយោជន៍ខ្លួន ដោយ
: ធ្វើតែម្នាក់ឯង ឬ ក៏មានប្រពន្ធកូនក្នុងគ្រួសារជួយធ្វើផង ។

ស្នូ ឬ ស្នូបន្ទាល់ : (Preuve) អ្វីដែលជាទីតាំង ឬ ដែលបង្ហាញនូវការពិតនូវលក្ខណៈមិនវត្ថុណាមួយ។
: ឧ.សាក្សី លិខិតឯកជន លិខិតបញ្ជាក់ទាំងអស់នេះ ជាស្នូបន្ទាល់នៃការពិត ។

សេនានីក្នុងកងទ័ព : (Officier de l'armé) ទាហានដែលមានបណ្ដាស័ក្ដិ តាំងពីអនុសេនីយ៍ឯក
: ឡើងទៅ ។

សេវភាព : (Servitude) បន្ទុកដែលធ្វើការជិតជាន អចលនវត្ថុ ដើម្បីបម្រើ
: ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់អចលនវត្ថុម្ចាស់ផ្សេងទៀត ដែលគេហៅថា អចលនវត្ថុប្រើ ។
: ឧ.ស្រែក្រោមមានសេវភាពទាំងទទួលទឹកពីស្រែលើ ។ ស្រែក្រោមហៅថា ស្រែបម្រើ
: ហើយស្រែលើហៅថា ស្រែប្រើ ។

សោធន : (Pension) ប្រាក់ដែលគេឱ្យដល់ជនណាម្នាក់ ដើម្បីឱ្យជននោះយកទៅចាយ
: វាយក្នុងការចិញ្ចឹមជីវិត ។

សោធន អាហារហ៊ូ: (Fonsion alimotaire) សោធនដែលបើកឱ្យគ្រួសារមានប្រពន្ធ កូនជា
: ដើម ដើម្បីឱ្យយកទៅចិញ្ចឹមជីវិត ។

សំណងចិត្ត : (Indomnité) ប្រាក់ដែលឱ្យដើម្បីលុបលាងនូវពៀរនកម្មណាមួយ ។

ស្ថាពរ : (Définitif) ដែលសម្រេចរួចស្រេចហើយ ពុំយកមកជំនុំជំរះ ឬ សម្រេច
: សេចក្ដីទៀតទេ ។

ស្លាកល័ក្ខ : (Scollé) ស្លាកក្ដីពីក្រដាស ឬ ធ្វើពីក្រណាត់សំពត់មានត្រាប្រាដែលចៅក្រម
: ឬ ស្នងការប៉ូលីសយកទៅបិទដោយកាកល័ក្ខនៅទ្វារផ្ទះ ទ្វារទូរជាដើម ដើម្បីទុកជា
: បំរាមកុំឱ្យបើក ។

ហត្ថលេខី : (Signataire) អ្នកចុះហត្ថលេខា អ្នកស៊ីញ៉េ ។

ហិរញ្ញប្បដ្ឋាក: : (Curateur) ជនដែលចាត់ឱ្យឃុំគ្រងទ្រព្យរបស់អនីតិជនដែលរួចអប្បាតិកភាព ឬ
: របស់ជនឆ្កួតលីលាជាដើម ។

អក្ខរាវិរុទ្ធ : (Orthographe) កិរិយាសរសេរ នូវពាក្យដែលត្រូវតាមច្បាប់ឲ្យត្រឹមត្រូវ ។

អច្ច័យទាន : (Léga) សំបុត្របណ្តាំដែលផ្តាំឲ្យចែកទ្រព្យមត៌កណាមួយឲ្យទៅជនណាម្នាក់ ឬ
: ច្រើននាក់ ។

អន្យសិទ្ធិ : (Mitoyen) ដែលមានសិទ្ធិពាក់កណ្តាលម្នាក់ ដែលជារបស់ជនពីរនាក់ និងជាព្រំដែន
: កម្មសិទ្ធិ នៃជនទាំងពីរនាក់នោះផង ។
: ឧ.ជញ្ជាំងអន្យសិទ្ធិ គឺជញ្ជាំងរបស់ជនពីរនាក់ដែលមានផ្ទះជាប់គ្នា ។

អន្យសិទ្ធិភាព : (Mitoyennoté) ភាពដែលជាអន្យសិទ្ធិ ។ ឧ.អន្យសិទ្ធិភាពនៃជញ្ជាំង ។

អត្តសញ្ញាណ : (I dentité) លក្ខណៈទាំងអស់នៃជនម្នាក់ៗ ដែលប្រើសម្គាល់កុំឲ្យភាន់ច្រឡំ
: និង ជនម្នាក់ទៀត ។

អត្តាធីនភាព : (Emancipation) ការបើកឲ្យក្មេងដែលនៅក្នុងអនីតិជននៅឡើយគ្រប់គ្រង
: ខ្លួន និង ទ្រព្យសម្បត្តិខ្លួនដោយខ្លួនឯង ។

អត្ថគាហក : (Bénéficiaire) អ្នកដែលបានចំណេញ ឬ បានកំរៃពីវត្ថុណាមួយ ពីគុណប្រយោជន៍
: អ្វីមួយ ឬ ពីឯកសិទ្ធិណាមួយ ។

អត្ថិភាព : (Existence) ភាពដែលមាន ។ ឧ.អត្ថិភាពនៃព្រះអាទិទេព ។ ជីវិត
: ឧ.រស់ជីវិត ។ របៀបរស់នៅ ។ ឧ.អត្ថិភាពនៃកសិករ ។

អធិលាភ : (La plue- value) ការកើនតម្លៃនៃទ្រព្យណាមួយលើសពីតម្លៃមុន តាមទ្រឹស្តីម៉ាក្ស
: អធិលាភគឺផលចំណូលដែលនាយទុនទាញយកពីផលិតករមកដោយទុកឲ្យផលិតករ ចំណេញតែប្រាក់ឈ្នួលបន្តិច
: បន្តួចប៉ុណ្ណោះ តាមទ្រឹស្តីនាយទុននិយម ប្រាក់ចំណូលផលិតផលដែលលើសពីការប្រាក់ឈ្នួល
: ផលិតករបក ហៅថា អធិលាភ ។

អនិយ័ត : (Alternative) មិនប្រាកដ ។ ការតព្វកិច្ចអនិយ័ត ។ ឧ.ដើម្បីឲ្យការតព្វកិច្ចរបស់
: ខ្ញុំមួយរលត់ ខ្ញុំត្រូវឲ្យសេះមេបា ឬ ឲ្យប្រាក់ ១០.០០០៛ ។ ការសងនេះមិនប្រាកដ
: ជាសេះ ឬ ប្រាក់ទេ ទ្រលប់ទៅលើខ្ញុំជាអ្នកជ្រើសរើស ។ ការតព្វកិច្ចដូចនេះនាំ
: ឲ្យមានឈ្មោះហៅថា ការតព្វកិច្ចអនិយ័ត ។

អនីតិភាព : (Minorité) ភាពនៃបុគ្គលណាមួយដែលគ្មានអាយុគ្រប់តាមច្បាប់កំណត់ជាមនុស្ស
: មានលក្ខណៈភាពមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ នឹងទទួលខុសត្រូវក្នុងកិច្ចដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្តនោះទេ ។

អភិរក្សសុរិយោដី : "របស" (Régime de conservation cadastrale)

អវត្តមាន : (Absonce) ការមិននៅ មិនលេចមុខ ឬ បាត់ខ្លួន ពីទីលំនៅរបស់រយៈពេលជា
: ច្រើនឆ្នាំ ។

អវយវច្ឆេទ : (Démembrement) ការផ្តាច់ចែកអវយវៈ ។ ក្នុងច្បាប់អវយវច្ឆេទមានន័យថា
: ការផ្ទេរសិទ្ធិខ្លះរបស់ខ្លួនលើកម្មសិទ្ធិណាមួយ ឲ្យទៅអ្នកដទៃ ។

អវិភាជនភាព : (Indivisibilité) ភាពដែលចែកគ្នាមិនបាន ។ ឧ.ផ្ទះមួយជាមរតករបស់កូន
: ប្រាំនាក់ ពុំផ្ទះនោះចែកគ្នា ផ្ទះនោះនឹងអន្តរាយជាមិនខាន ។ ដូច្នេះផ្ទះនោះ
: ជាមរតកអវិភាគ ។

អសមត្ថភាព : (Incapacité) ដែលគ្មានសមត្ថភាព ជនអសមត្ថភាព គឺជនដែលគ្មានសមត្ថភាព
: និងរស់នៅដោយឥតអាណាព្យាបាល និងគ្រប់គ្រងទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ខ្លួនដោយខ្លួនឯង
: [illegible] ដូចជា អនីតិជនជាដើម ។

អសារ-កម្មសិទ្ធិ : (Nu-propriété) កម្មសិទ្ធិដែលគេនិយាយតែពីម្ចាស់កម្មសិទ្ធិទេ ដោយហេតុថា
: ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិនោះឱ្យសិទ្ធិខ្លួនទៅអ្នកដទៃស៊ីផលនៃកម្មសិទ្ធិនោះទាំងអស់ ។

អាយិវត្ថុ : (Chose précieuse) វត្ថុដែលមានតម្លៃច្រើន ។

អាជ្ញាធរ : (Autorité) អ្នកទ្រទ្រង់អំណាច អ្នករដ្ឋការដែលកាន់អំណាច ។

អាជ្ញាយុកាល : (Prescription) រយៈពេលម្យ៉ាងសម្រាប់ដោះខ្លួនឱ្យរួចពីកាតព្វកិច្ច
: ណាមួយ កាលណាម្ចាស់កាតព្វកិច្ចនោះបណ្តែតបណ្តោយឱ្យកន្លងយូរពេកមិនទារ ។

អាហារ ភោជន: (pension- alimentaire) ប្រាក់ដែលជនម្នាក់ឱ្យទៅជនម្នាក់ទៀត ដើម្បី
: ចិញ្ចឹមជីវិត ។

ឯកសិទ្ធិ : (Privilège) អំណាចដែលត្រូវបានទៅជនណាម្នាក់ច្រើនជាងជនឯទៀត ។

ឧត្តរទេសកម្ម : (Subrogation) ជំនួស ឬ ផ្ទេរអំណាចខ្លួនជាម្ចាស់បំណុលឱ្យទៅជនម្នាក់
: ទៀត កាន់ប្រើអំណាចនោះជំនួសខ្លួន ។

ឯកាធិភាព : (Monopole) សិទ្ធិទិញ ឬ លក់របស់អ្វីៗ មួយដាច់តែឯង អ្នកដទៃនឹងទិញ ឬ
: លក់ឯងដែរមិនបាន ។

និកាលទាន : (Exéquatur) ការឱ្យនិកាល ឬ បើកចំហឱ្យធ្វើអ្វីមួយ ។ បទបញ្ជា ឬ
: សេចក្តីអនុញ្ញាតឱ្យប្រតិបត្តិកិច្ចការអ្វីមួយ ។

*** ០ ***